

**Bijlage 8 bij het MER
Archeologie en Monumenten**

Opsteller	Patrick Bringmans	11 juni 2010
-----------	-------------------	--------------

Archeologie & Monumenten

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
1 Inleiding	5
2 Wettelijk- en beleidskader	7
2.1 Internationaal en nationaal Beleid	7
2.2 Gemeentelijk beleid en Projectbeleid	9
2.3 Rol van het Bevoegd Gezag	9
3 Inventarisatie van de archeologische waarden	11
3.1 Kort overzicht van de bewoningsgeschiedenis in Zuid-Limburg	11
3.2 Inventarisatie van de archeologische waarden	12
3.2.1 AMK-terreinen: archeologische monumenten op Archeologische MonumentenKaart....	12
3.2.2 Terreinen met (middel)hoge verwachting	14
3.2.3 Vondstmeldingen/waarnemingen	14
3.2.4 Behoudenswaardige vindplaatsen	18
3.2.5 Leemten in kennis	22
4 Afstemming civieltechnische werkzaamheden en archeologie	23
4.1 Toelichting	23
4.2 Belangrijke aandachtspunten	23
4.2.1 De Landgoederenzone	23
4.2.2 De Meerssenerweg en Scharnerweg	23
4.2.3 De Tunneltraverse	24
4.2.4 Het overige Plangebied	24
4.2.5 Protocol 'Toevalsvondsten'	24
5 Monumenten	27
5.1 Beleid Gemeente Maastricht	27
5.1.1 Behoud door behoedzame ontwikkeling	27
5.1.2 Maastrichts Planologisch Erfgoedregime (MPE)	27
5.2 Mariënwaard	27
5.2.1 Cultureel Erfgoed en Monumenten binnen het Plangebied	27
5.2.1.1 Toelichting	27
5.2.1.2 Maastrichts Erfgoed	29
5.2.2 Cultureel Erfgoed en Monumenten buiten het Plangebied	31
5.2.2.1 Toelichting	31
5.2.2.2 Maastrichts Erfgoed	32
5.2.2.3 Rijksmonumenten	32
5.2.3 Conclusies	33
5.3 Traverse A2	33
5.3.1 Cultureel Erfgoed en Monumenten binnen het Plangebied	33
5.3.1.1 Toelichting	33
5.3.1.2 Maastrichts Erfgoed	35
5.3.1.3 Rijksmonumenten	35
5.3.2 Cultureel Erfgoed en Monumenten buiten het Plangebied	36
5.3.2.1 Maastrichts Erfgoed	36
5.3.2.2 Rijksmonumenten	36
5.3.3 Conclusies	36
6 Conclusies	37
6.1 Archeologie	37
6.2 Cultureel Erfgoed & Monumenten	37
7 Bronnen	39

Archeologie & Monumenten

Archeologie & Monumenten

1 Inleiding

De verkeersdoorstroming op de A2/E25-autosnelweg bij Maastricht staat al langere tijd onder druk. Daardoor komt ook de bereikbaarheid en de leefbaarheid van de stad Maastricht en haar omgeving in het geding. De beperkte capaciteit van het bestaande verkeerssysteem, samen met de huidige aanwezige verkeersregelininstallaties, zorgen vaak voor lange files en doorstromingsproblemen op de doorgaande route A2/E25.

Vanuit het noorden gezien, gaat de A2/E25 bij het knooppunt Geusselt bij Maastricht over in de N2, beter bekend als de 'A2-Stadstraverse'. Dit is een autoweg met meerdere verkeerslichten, kruisende lokale wegen en voetgangersoversteekplaatsen. Twee kilometer verder, ter hoogte van het knooppunt Europaplein, gaat de N2 weer over in de A2 richting Belgische grens.

Deze verkeerssituatie leidt ook tot steeds meer problemen op het aansluitende regionale en stedelijk hoofdwegennet, hetgeen nadelig is voor de eenzijdige en daardoor kwetsbare bereikbaarheid van de Maastrichtse regio. De hoge verkeersbelasting en het sluipverkeer veroorzaken aanzienlijke leefbaarheidsproblemen in de langs de A2-passage liggende buurten.

Het gaat daarbij om meer dan alleen technische milieuaspecten (zoals geluid en luchtkwaliteit) en de verkeersveiligheid. Door de toenemende verkeersbelasting wordt de A2-passage een onneembare barrière in de stad. Dit bemoeilijkt het in stand houden of verbeteren van stedelijke relaties en functies en belemmert de noodzakelijke stedelijke vernieuwing van de aangrenzende buurten.

De situatie op en rond de huidige A2-passage Maastricht vraagt daarom dringend om een duurzame oplossing. Om de bestaande problemen op het gebied van bereikbaarheid, doorstroming en leefbaarheid in Maastricht te kunnen verminderen, wordt het project A2 Passage Maastricht gerealiseerd. Doel van het project 'A2 Passage Maastricht' is te komen tot een pakket van maatregelen op het gebied van infrastructuur en gebiedsontwikkeling. Daarom is dit project gericht op het garanderen van verkeersdoorstroming op de A2-passage en het verbeteren van de bereikbaarheid en de kwaliteit van de leefomgeving van Maastricht en de regio.

Het project A2 Passage Maastricht bestaat uit de volgende deelprojecten:

- de volledige verknoping van de A2 en de A79 (knooppunt 'Kruisdonk')
- een nieuwe verbindingsweg tussen de A2/A79 en de Beatrixhaven
- meer groen en recreatie in de zogenaamde 'Landgoederenzone'
- verbetering van de verkeersfunctie op de Viaductweg
- een tunnel tussen de knooppunten 'Geusselt' en 'Europaplein'
- een nieuwe stadsboulevard bovenop de tunnel
- en nieuwe stadsentrees

Naar aanleiding van de realisatie van deze deelprojecten zullen er een hele reeks bodemingrepen plaats gaan vinden. De geplande bodemingrepen kunnen op vele manieren invloed uitoefenen op de aanwezige Archeologie. Dit kan een directe invloed zijn (bijvoorbeeld door ontgraving) en/of een indirecte (bijvoorbeeld door veranderingen in de grondwaterstand). Het project A2 Passage Maastricht omhelst veel verschillende activiteiten die allemaal op hun eigen manier invloed hebben op de in het plangebied aanwezige archeologische waarden.

Menselijke activiteiten, die honderden jaren geleden hebben plaatsgevonden, hebben in de grond sporen achtergelaten. Bij moderne grondwerkzaamheden worden deze archeologische waarden vaak met vernietiging bedreigd. De archeologische informatie die eeuwenlang veilig in de bodem lag opgeslagen, het zogeheten 'bodemarchief', loopt daarbij gevaar voorgoed verloren te gaan.

Archeologie & Monumenten

De grondverstorende activiteiten, die in het plangebied van de A2-Maastricht zullen plaatsvinden, betreffen onder andere het aanleggen van taluds met bijbehorende zetting, tijdelijke depots en wegen, gestuurde boringen, de sloop van panden en funderingen, kabels en leidingen, het rooien en planten van bomen, de aanleg van ketenparken, drainage, nieuwe bermsloten en beekverleggingen.

Doel van het voorliggende "Overzichtsdocument voor de bouwcondities Archeologie & Monumenten" is inzichtelijk te maken welke archeologische onderzoeken reeds hebben plaatsgevonden in het Plangebied, wat hieruit is voortgekomen en hoe deze archeologische en cultuurhistorische informatie later in het project A2 Passage Maastricht zal worden gebruikt.

2 Wettelijk- en beleidskader

2.1 Internationaal en nationaal Beleid

In 1992 werd het 'Verdrag van Valletta' of 'Malta' opgesteld. Dit Verdrag stelt dat bij ruimtelijke ontwikkelingen archeologische waarden een onlosmakelijk onderdeel van de belangenafweging dienen te zijn.

Het 'Verdrag van Malta' is in Nederland geïmplementeerd met de 'Wet op de Archeologische Monumentenzorg' (WAMz), die op 1 september 2007 in werking is getreden. Deze wet heeft weliswaar een eigen citeertitel, maar voert alleen wijzigingen door in andere wetten, te weten de Monumentenwet 1988, de Ontgrondingenwet, de Wet milieubeheer, de Tracéwet en de Woningwet.

Op grond van de Wet milieubeheer (WM) is het verplicht om een milieueffectrapportage (MER) op te stellen in het kader van de voorbereiding van bepaalde besluiten en plannen die betrekking hebben op activiteiten die belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu kunnen hebben.

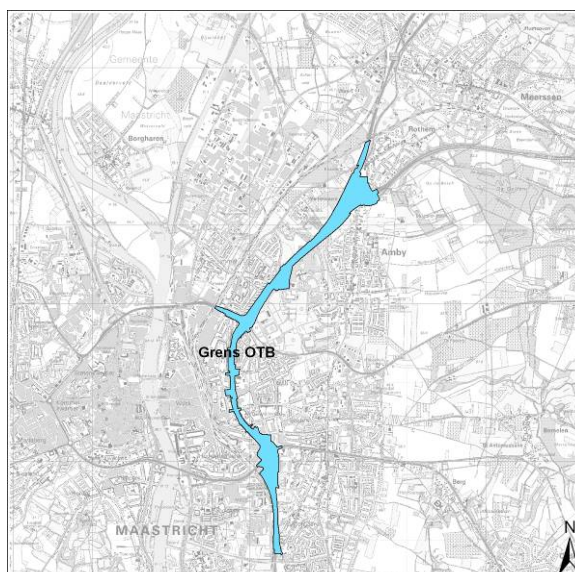
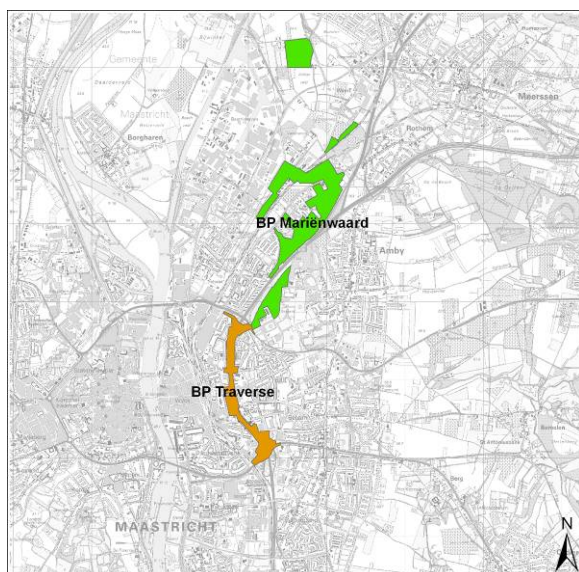
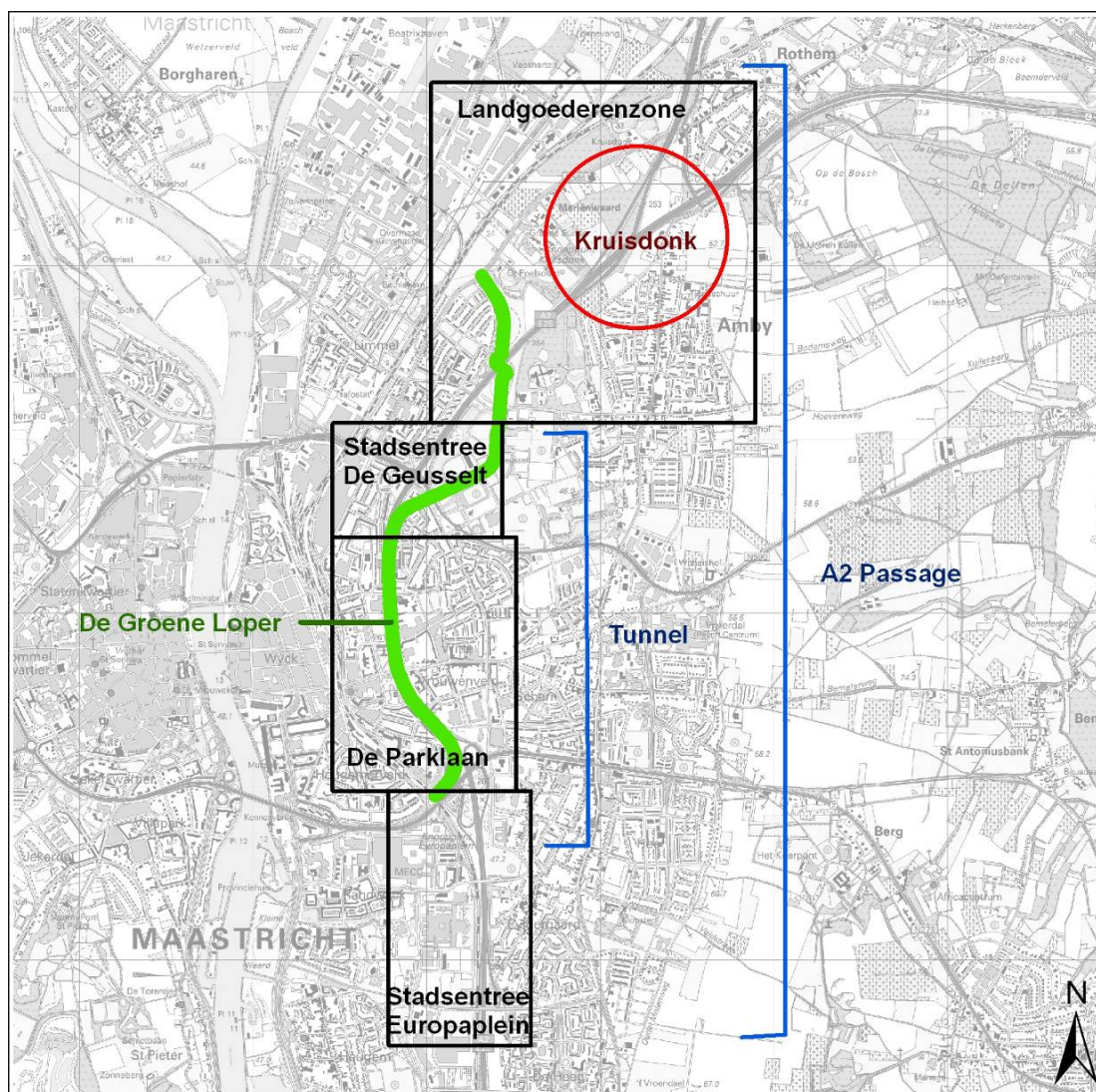
Onder gevolgen voor het milieu worden o.a. verstaan gevolgen voor het fysieke milieu, gezien vanuit het belang van de bescherming van mensen, dieren, planten en goederen, van water, bodem en lucht en van landschappelijke, natuurwetenschappelijke en cultuurhistorische waarden (artikel 1.1, tweede lid). Onder cultuurhistorische waarden worden ook de archeologische waarden begrepen.

De procedure, die wordt gevolgd bij aanpassing van de hoofdinfrastructuur (zie Figuur 1) zoals bij de A2-Maastricht het geval is, is vastgelegd in de Tracéwet en de Wet milieubeheer. In dat kader is het opstellen van een Ontwerp Tracébesluit (OTB) en een Milieueffectrapportage (MER) één van de vele noodzakelijke stappen in de voorbereiding van een Tracébesluit (TB). Het OTB bestaat uit een besluit, de toelichting en kaarten. Bij het OTB horen, als bijlagen, een aantal rapporten over specifieke onderwerpen. Dit rapport is één van die bijlagen.

Nadat het TB is genomen moet een en ander nog planologisch worden geregeld in een of meerdere bestemmingsplannen. Dit betreft niet alleen de hoofdinfrastructuur zoals geregeld in het TB, maar ook de overige planonderdelen. Dit zijn o.a. de ontsluitingsweg Beatrixhaven en het te realiseren vastgoed, die beiden niet onder het TB vallen, maar wel deel uit maken van het Integraal Plan. Dit rapport dient ook als bijlage bij de genoemde bestemmingsplannen.

De Bevoegde Overheid zal bepalen welke inpassingsmaatregelen de Initiatiefnemer van het project A2 Passage Maastricht zal moeten nemen in verband met de aanwezige archeologische waarden.

Archeologie & Monumenten

Figuur 1. Het plangebied en de verschillende deelgebieden.

Archeologie & Monumenten

2.2 Gemeentelijk beleid en Projectbeleid

Naast de WAMz beschikt de Gemeente Maastricht, als invulling van haar verantwoordelijkheid volgens de Wet, over een eigen beleidsnota: 'Cultureel Erfgoed Maastricht 2007-2012'. Het centrale doel van dit beleid is het cultureel erfgoed van Maastricht te behouden door behoedzame ontwikkeling en waar mogelijk het erfgoed te versterken en te verbeteren door adequaat beheer. Met name het 'Maastrichts Planologisch Erfgoedregime' (MPE) is van belang.

Naast de monumentenvergunningprocedure voor rijksmonumenten wordt het bestemmingsplan als instrument gebruikt om het gemeentelijk cultureel erfgoed te beschermen. Gebieden met een bijzondere, cultuurhistorisch waardevolle identiteit worden via een dubbelbestemming in het bestemmingsplan opgenomen. De dubbelbestemming 'Maastrichts Erfgoed' komt boven op de primaire bestemming en wordt op de Verbeelding (= bestemmingsplankaart) aangeduid.

Uitgangspunt van de gemeentelijke monumentenzorgbeleid is *in situ* behoud. Dit betekent dat, indien duurzaam *in situ* behoud van archeologische waarden en monumenten kan worden gerealiseerd, op de bestemmingsplankaart 'dubbelbestemmingen' worden opgenomen.

Burgemeester en wethouders kunnen ontheffing verlenen voor de regels met betrekking tot de bebouwing, voor het bouwen ten behoeve van de onderliggende bestemmingen, onder de voorwaarden dat:

- (a) de cultuur- en bouwhistorische waarden alsmede de archeologische waarden niet worden aangetast;
- (b) de nieuwbouw binnen de cultuur- en bouwhistorische waarden alsmede de archeologische waarden past dan wel een kwalitatieve bijdrage aan de genoemde waarden levert;
- (c) er geen wezenlijke veranderingen worden aangebracht in het stedenbouwkundige beeld en
- (d) voor zover het bouwen en/of de gevolgen ervan monumenten en/of archeologisch waardevolle locaties treft, dient hierover voorafgaand aan de verlening van de ontheffing, advies te worden ingewonnen bij een ter zake deskundige van de gemeente Maastricht.

2.3 Rol van het Bevoegd Gezag

In het kader van de interdepartementale afspraak is voor specifieke (rijks)projecten een Convenant gesloten tussen de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE, de voormalige RACM) en Rijkswaterstaat: Convenant over archeologisch onderzoek en vondsten bij de uitvoering van infrastructurele werken (7 november 2007). In het algemeen geldt, dat de Initiatiefnemer van het infrastructurele project, zorg draagt voor de inventarisatie van de archeologische waarden, en indien nodig, voor maatregelen ter bescherming en/of onderzoek, van de bedreigde vindplaatsen.

Tussen de RCE, Rijkswaterstaat en de Gemeente Maastricht is overeengekomen dat coördinatie van het archeologisch onderzoek voor het project A2 Passage Maastricht wordt verzorgd vanuit de taakgroep Cultureel Erfgoed van de Gemeente Maastricht. Voor het project werd er naar aanleiding van deze overeenkomst een archeologisch Wetenschappelijk OnderzoeksKader (WOK) opgesteld.

In het WOK werden door het Bevoegd Gezag de inhoudelijke uitgangspunten van het benodigde archeologisch onderzoek in een omvangrijk plangebied of complex archeologisch project vastgelegd. Dit is een gangbare procedure in grote Nederlandse infrastructurele projecten sinds de invoering van het "de-veroorzaker-betaalt-principe" in het begin van de jaren '90 van de vorige eeuw.

Archeologie & Monumenten

3 Inventarisatie van de archeologische waarden

3.1 Kort overzicht van de bewoningsgeschiedenis in Zuid-Limburg

In Zuid-Limburg stammen de eerste bekende bewoningsporen (Maastricht-Belvédère) uit het Midden-Paleolithicum (Tabel 1 laat de archeologische periodes zien). In de lössgroeve Maastricht-Belvédère zijn de oudste, gedateerde archeologische resten van Nederland opgegraven. Bij opgravingen in de jaren '80 van de 20e eeuw zijn resten gevonden uit verschillende perioden van de Oude steentijd. Uit de vroegste fase, rond 250.000 jaar geleden, zijn vele sporen van menselijke bewoning in tijdelijke kampementen opgegraven.

Vanaf het Laat-Paleolithicum tot het Mesolithicum is het aantal bekende vindplaatsen laag, maar de oorzaak daarvan is waarschijnlijk dat de vindplaatsen door erosiesediment bedekt zijn.

In het Neolithicum is er intensief gewoond in Zuid-Limburg, met het vroegste voorkomen van landbouwers (Bandkeramiek) in Nederland rond 5.300 v. Chr. Deze cultuur is overgekomen uit het noordelijk deel van de Balkan en bestond uit sedentaire landbouwers. Het waren de eerste boeren binnen het huidige Nederlandse grondgebied die zich permanent op één plek vestigden. Bewoning en landbouw vonden hoofdzakelijk plaats op de hoger gelegen delen van de lössplateaus.

Van de periode Laat-Neolithicum tot en met de Midden-IJzertijd zijn er weinig vondsten uit Zuid-Limburg. Dit heeft er met name mee te maken dat er in archeologisch onderzoek in dit gebied onvoldoende aandacht aan deze periode is besteed.

In de Late IJzertijd en de Romeinse tijd is het gebied zeer intensief bewoond en is er vooral een concentratie van bewoning in het Maasdal, waaronder het plangebied. In de Romeinse tijd werd Limburg grondig geromaniseerd en veel huidige dorpen en steden werden toen gegrondvest of ontstonden spontaan op kruisingen van belangrijke Romeinse wegen en ook waar deze de Maas overstaken zoals bij Maastricht. Ook al bestaande voor-Romeinse dorpjes, meestal van Keltische oorsprong, ontwikkelden zich verder.

De bevolking groeide flink en het vruchtbare land langs de Maas en vooral in Zuid-Limburg werd in cultuur gebracht. De bewoning was met name geconcentreerd in het Maasdal. De Maas vormde in deze periode de verbindende schakel tussen de provincies *Belgica Secunda* en *Germania Inferior*, en diende als belangrijkste transportroute. Daarnaast legden de Romeinen verschillende wegen aan, waaronder de zogenaamde *Via Belgica*, de belangrijkste verkeersader die van oost naar west liep (Keulen-Heerlen-Maastricht-Tongeren-Bavay). Langs deze route ontstonden bloeiende nederzettingen met villa's en grafvelden.

Na de Romeinse tijd behoudt het Maasdal een belangrijke functie en het gebied blijft intensief bewoond. Ook in de Middeleeuwen bleef het gebied in trek door zijn geografisch gunstige ligging t.o.v. handelsnetwerken. Maastricht, als stad met een Romeins begin, blijft een belangrijk middelpunt van het Maasdal in Zuid-Limburg.

Uit de Vroege Middeleeuwen zijn uit het onderzoeksgebied met name grafvondsten en losse vondsten bekend. De aard van de bewoning rond de stad in de 6^e, 7^e en 8^e eeuw is nog grotendeels onbekend. Er zijn wel aanwijzingen van voortzetting of hergebruik van Romeinse nederzettingen.

Over het bewoningspatroon in de Karolingische Tijd en de daaropvolgende Volle Middeleeuwen weten we over het onderzoeksgebied vrijwel niets. In het plangebied zijn geen kasteelterreinen gelegen. Vlak buiten de grenzen van het plangebied liggen wel zes middeleeuwse huizen, die voor het merendeel vanaf de 17^e eeuw zijn getransformeerd tot landgoederen en buitenhuizen. Het grondgebied van deze huizen strekt zich uit tot ver in het plangebied.

Archeologie & Monumenten

Periode	Begin	Einde
Nieuwe Tijd	1500	heden
Late Middeleeuwen	1050	1500
Vroege Middeleeuwen	450	1050
Romeinse Tijd	12 v.Chr.	450
Late IJzertijd	250 v.Chr.	12 v.Chr.
Midden IJzertijd	500 v.Chr.	250 v.Chr.
Vroege IJzertijd	800 v.Chr.	500 v.Chr.
Late Bronstijd	1100 v.Chr.	800 v.Chr.
Midden Bronstijd	1800 v.Chr.	1100 v.Chr.
Vroege Bronstijd	2000 v.Chr.	1800 v.Chr.
Laat Neolithicum	2850 v.Chr.	2000 v.Chr.
Midden Neolithicum	4200 v.Chr.	2850 v.Chr.
Vroeg Neolithicum	5300 v.Chr.	4200 v.Chr.
Laat Mesolithicum	6450 v.Chr.	4900 v.Chr.
Midden Mesolithicum	7100 v.Chr.	6450 v.Chr.
Vroeg Mesolithicum	8800 v.Chr.	7100 v.Chr.
Laat Paleolithicum	35000 v.Chr.	8800 v.Chr.
Midden Paleolithicum	300000 v.Chr.	35000 v.Chr.

Tabel 1. De archeologische periodes

3.2 Inventarisatie van de archeologische waarden

3.2.1 AMK-terreinen: archeologische monumenten op Archeologische MonumentenKaart

AMK-terreinen betreffen terreinen waarvan reeds is vastgesteld dat er zich archeologische waarden bevinden. Binnen het plangebied komen er echter geen AMK-terreinen voor. Maar, in de onmiddellijke nabijheid van het plangebied bevinden zich zes AMK-terreinen.

Ten tijde dat het bureauonderzoek A2 Maastricht door BAAC werd uitgevoerd (2005) bevonden zich nog geen AMK-terreinen in de nabijheid (250 m) van het plangebied. In 2006 zijn alle historische dorpskernen en clusters van oude bewoning in Nederland echter door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) tot AMK-terrein benoemd. Dit is op grond van het belang van deze locaties, waar de wortels van de huidige dorpen of steden kunnen liggen. De begrenzing van deze kernen is gebaseerd op 19e-eeuwse en vroeg 20e-eeuwse kaarten.

Voor het studiegebied van de A2-Maastricht heeft dit tot gevolg dat zich hierin inmiddels een zestal AMK-terreinen met 'hoge archeologische waarde' bevindt.

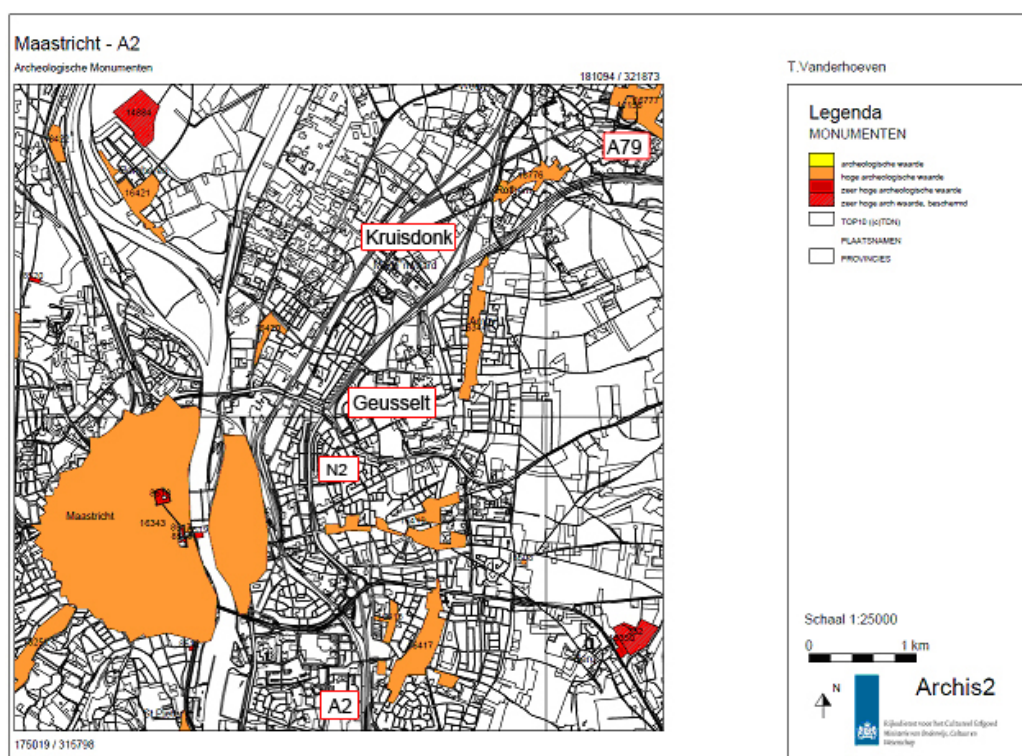
Binnen de contouren van de AMK-terreinen (Figuur 2) kunnen in de bodem resten van vroegmoderne (vanaf circa 1.600 AD) en waarschijnlijk ook van laatmiddeleeuwse (vanaf circa 1.300 AD) bewoning worden aangetroffen. Ook sporen van oudere bewoning uit o.a. de Romeinse Tijd kunnen aanwezig zijn.

De bewoning in de vroege en volle middeleeuwen (tot circa 1.300 AD) kan echter een meer dynamisch karakter hebben gehad waardoor de plaats en grens ervan niet noodzakelijk hoeven samen te vallen met die van de latere bewoning.

Archeologie & Monumenten

Het betreft de volgende zes terreinen:

1. Aan de noordzijde van het plangebied ligt bij het knooppunt Kruisdonk direct ten oosten van de A2 monument 16.776. Het betreft de historische dorpskern van Rothem;
2. Direct ten zuiden van de huidige aansluiting A79 ligt monument 16.344. Het betreft de historische kern van Amby, een lineaire nederzetting;
3. Ten westen van het centrale gedeelte van het plangebied ligt monument 16.343. Het betreft de historische stadskern van Maastricht. De plaats waar Maastricht nu ligt was al voor de Romeinse tijd bewoond en is sinds dien continu bewoond gebleven;
4. Ter hoogte van het centrale gedeelte van het plangebied ligt ten oosten van de A2 monument 16.419. Het betreft een cluster oude bebouwing van Scharn;
5. In het zuidelijke gedeelte van het plangebied ligt ten oosten van de A2 monument 16.418. Het betreft een cluster oude bebouwing van Heer;
6. In het zuidelijke gedeelte van het plangebied ligt ten oosten van de A2 monument 16.417. Het betreft een cluster oude bebouwing van Heer, een lineaire nederzetting.

Figuur 2. De Archeologische Monumenten Kaart (AMK)

Zoals op bovenstaands figuur 2 te zien, bevindt het tracé van de A2 zich tussen de AMK-terreinen van genoemde historische kernen. Dat zich in het plangebied van de A2 zelf geen historische bewoningkernen bevinden betekent echter niet, dat deze ruimte niet in gebruik was. Mogelijk bevonden zich hier meer afgelegen boerderijen met akkerarealen. Tevens zullen in dit gebied veel zogenaamde *off-site* activiteiten hebben plaatsgehad, activiteiten die te maken hebben met incidenteel gebruik van een terrein ten behoeve van akkerbouw of veeteelt. Ook tijdelijke jachtkampen of locaties voor rituele handelingen (vb. deposities) kunnen tot de *off-site* activiteiten worden gerekend.

Archeologie & Monumenten

3.2.2 Terreinen met (middel)hoge verwachting

In het archeologisch bureauonderzoek is een archeologische verwachting opgesteld voor het studiegebied (zie bovenstaande figuur 7).

De archeologische verwachting binnen het studiegebied is sterk afhankelijk van de landschappelijke situatie en zal hieronder per geomorfologische eenheid (terrasniveau) worden besproken:

1. **Terras van Eisden-Lanklaar** – Dit terras is gevormd tussen 225.000 en 130.000 jaar BP (*Before Present* = 1950). Op deze eenheid zijn met name bewoningssporen uit het Eemien (128.000-116.00 BP – zie onderstaande figuur 8) te verwachten welke zich direct op het terrasgrind of op de afdekkende leemlaag bevinden. Voor de zone van 50 m breed vanaf de bovenrand van de terrasrand geldt een hoge verwachting voor het aantreffen van archeologische waarden uit het Laat Paleolithicum tot het Mesolithicum (35.000-5.000 BP). Voor het overige deel van dit terras geldt een middelhoge verwachting;
2. **Terras van Mechelen aan de Maas** – Dit terras is gevormd tussen 13.000 en 11.000 BP. Voor de zone van 50 m breed vanaf de bovenrand van de terrasrand geldt een hoge verwachting voor het aantreffen van archeologische waarden uit het Laat Paleolithicum tot het Mesolithicum. Voor het overige deel van dit terras geldt een middelhoge verwachting;
3. **Terras van Geistingen** – Dit terras is gevormd in het Late Dryas (ca 10.900-10.150 BP). Op het terras zijn archeologische waarden vanaf het mesolithicum te verwachten. Aangezien op dit terras geen lössafdekking heeft plaats gevonden, is de kans op het aantreffen van archeologische waarden sterk afhankelijk van de riviermorphologie. Op het terras bevindt zich een restgeul die in het Holoceen nog watervoerend is geweest. Naar verwachting ligt deze geul grotendeels onder de huidige A2.

Ter plaatse van de restgeul zijn geen nederzettingen te verwachten aangezien deze natte context zeer ongunstig was voor occupatie. Wel is het goed mogelijk dat zich hier archeologische waarden bevinden die te maken hebben met off-site activiteiten (te denken valt o.a. aan afvalstort, visactiviteiten, kleinschalige scheepvaart en rituele deposities). De gebieden tussen de restgeulen maken onderdeel uit van het dalvlakteterras en kennen een middelhoge archeologische verwachting;
4. **Daluitspoelingswaaier van de Geul** – Het noorden van het studiegebied is gelegen op de daluitspoelingswaaier van de Geul en vormt binnen het studiegebied het meest hooggelegen deel. Voor deze eenheid geldt een hoge archeologische verwachting voor het aantreffen van bewoningssporen vanaf het Mesolithicum tot in de Nieuwe Tijd;
5. **De Geul** – In het plangebied ligt een oude restgeul. Op basis van de Tranchot-kaart lijkt de restgeul onder het gehele traject van de A2-traverse te liggen. Uit recent booronderzoek lijkt echter aannemelijk dat de huidige A2 ten minste gedeeltelijk op de oever van de restgeul ligt. Op de oever van deze geul geldt een zeer hoge verwachting voor het aantreffen van bewoningsresten en off-site sporen vanaf het Laat-Paleolithicum.

Naast de hierboven beschreven verwachtingswaarden die gekoppeld zijn aan geomorfologische eigenschappen geldt voor de zone van 100 m aan weerszijden van de Meerssenerweg een hoge verwachting voor het aantreffen van de Romeinse weg (*Via Belgica*) en daarmee geassocieerde vindplaatsen (nederzettingen, grafvelden etc.).

3.2.3 Vondstmeldingen/waarnemingen

In het bureauonderzoek van BAAC (2005) is een inventarisatie van bekende waarnemingen van archeologische vondsten in en rond het studiegebied uitgevoerd (zie onderstaande figuur 7). Hiertoe is de database (Archis II) van archeologische waarnemingen van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) geraadpleegd. Daarnaast zijn archeologische gegevens verzameld uit het archief van de taakgroep Cultureel Erfgoed (MGA) van de Gemeente Maastricht.

Archeologie & Monumenten

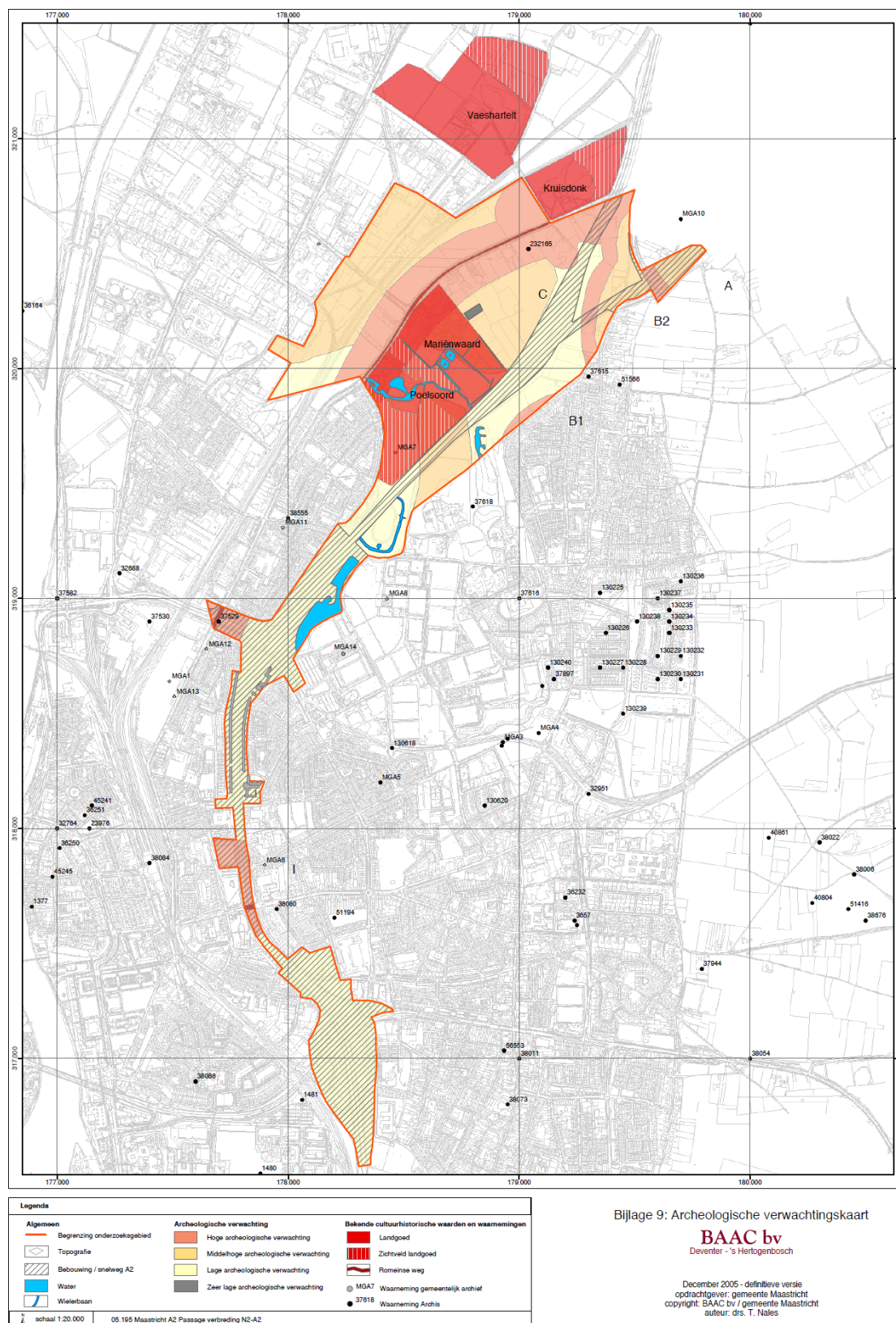
Binnen het plangebied zijn deze archeologische vondstmeldingen/waarnemingen gedaan:

1. Langs de provinciale weg N586 tussen Rothem en Mariënwaard zijn ter plaatse van ARCHIS waarnemingsnummer 232.165 verschillende archeologische metaalvondsten gedaan tijdens een veldkartering met behulp van een metaaldetector. De vondsten betroffen voornamelijk middeleeuws materiaal, dat dateert tussen 450 AD en 1500 AD;
2. Meer naar het zuiden, op de kruising van de Terblijterweg en de Meerssenerweg, is bij ARCHIS waarnemingsnummer 37.529 een vermoedelijk Romeins grafveld aanwezig, waarbij veel aardewerken urnen en enkele spijkers en fibulae (mantelspelden) zijn aangetroffen;
3. Uit het archief van de taakgroep Cultureel Erfgoed komt allereerst het vermoedelijke traject van de Romeinse weg (Via Belgica) naar voren. Er bestaan verschillende theorieën over de ligging van deze weg en waar deze de Rijksweg A2 zal snijden. Er zijn aanwijzingen dat het tracé via de hedendaagse Meerssenerweg heeft gelopen een mogelijke andere (minder waarschijnlijk) optie voor de ligging van de Via Belgica is dat deze de A2 traverse kruist ter plaatse van de Bergerstraat;
4. Ter plaats van de kasteel Neuborgweg is in 1998 een archeologische begeleiding uitgevoerd (MGA7) waarbij grote hoeveelheden vondstmateriaal uit de Late IJzertijd tot het midden van de Romeinse Tijd zijn aangetroffen. Vermoedelijk behoort het aangetroffen materiaal tot een afvalstort uit de Midden Romeinse Tijd.

Buiten het plangebied, maar binnen het studiegebied (250m), is eveneens een aantal vondstmeldingen/waarnemingen bekend. Het betreft:

1. Ten noorden van de bebouwde kom van Amby, vlak langs de A2 is mogelijk een deel van een Romeinse weg aangetroffen (ARCHIS waarnemingsnummer 37.615);
2. Direct ten westen van vondstmelding 37.615 ligt ARCHIS waarnemingsnummer 51.566, het betreft de vondst van een dubbelconische spinsteen uit 450 tot 1050;
3. Ter plaatse van ARCHIS waarnemingsnummer 37.618, vlakbij Limmel direct ten westen van Amby, is een aantal complete Romeinse kannen aangetroffen;
4. Ten westen van Rothem zijn eveneens vondsten uit de Romeinse Tijd aangetroffen in de (ARCHIS waarnemingsnummer 36.171). Het betreft mogelijk een grafveld;
5. Meer naar het zuiden tussen het spoor en de snelweg in het noorden van de bebouwde kom van Maastricht zijn twee vondstmeldingen bekend. ARCHIS waarnemingsnummer 38.555 betreft een Romeinse tegel en een grindfundering en wijst mogelijk op een Romeinse villa. Daarnaast zijn in ARCHIS in de directe omgeving van waarnemingsnummer 37.529 eveneens meldingen omtrent een Romeins grafveld (waarnemingsnummer 37.530);
6. Aan de Scharnerweg is in 1920 vermoedelijk een Romeinse weg aangetroffen (ARCHIS waarnemingsnummer 38.080);
7. In het zuiden van het studiegebied, nabij stadsentree Europaplein zijn enkele fragmenten vuursteen aangetroffen welke vermoedelijk uit het Neolithicum dateren (ARCHIS waarnemingsnummer 1481);
8. Binnen de bebouwde kom van Rothem ter plaatse van MGA10 is in 1942 een Frankisch grafveld met 15 graven aangetroffen (MGA10);
9. In 1868 zijn ter plaatse van het huis De Populier en het Geusselderbroek vondsten uit de Romeinse Tijd aangetroffen (MGA11);

Archeologie & Monumenten

Bijlage 9: Archeologische verwachtingskaart

BAAC bv
Deventer - 's Hertogenbosch

December 2005 - definitieve versie
opdrachtgever: gemeente Maastricht
copyright: BAAC bv / gemeente Maastricht
auteur: drs. T. Nales

Figuur 3. Archeologische verwachtingskaart en vondstmeldingen (nummers) op basis van het Bureauonderzoek (Bron: Nales e.a., 2005, Bijlage 9).

Archeologie & Monumenten

Cal. jaren v/n Chr.	¹⁴ C jaren	Chronostratigrafie		Pollen zones	Vegetatie	Archeologische perioden	
1950	0	Laat	Subatlanticum koeler vochtiger	Vb2	Loofbos eik en hazelaar overheersen haagbeuk veel cultuurplanten rogge, boekweit, korenbloem	Nieuwe tijd	
1500				Vb1		Middeleeuwen	
450				Va		Romeinse tijd	
0		Holoceen	Subborea koeler droger	IVb	Loofbos eik en hazelaar overheersen beuk>1% invloed landbouw (granen)	IJzertijd	
12				IVa		Bronstijd	
800	815		Midden	Atlanticum warm vochtig	III	Loofbos eik, els en hazelaar overheersen in zuiden speelt linde een grote rol	Neolithicum
2000	2650						
3755	5000						
4900			Vroeg	Borea warmer	II	den overheerst hazelaar, eik, iep, linde, es	Mesolithicum
5300		Preborea warmer					
7020	8000						
8240	9000						
8800		Laat-Pleistoceen	Laat-Weichselien (Laat-Glaciaal)	Late Dryas	LW III	parklandschap	Laat-Paleolithicum
11.755	10.150			Allerød	LW II	dennen- en berkenbossen	
12.745	10.800			Vroege Dryas	LW I	open parklandschap open vegetatie met kruiden en berkenbomen	
13.675	11.800			Bølling			
14.025	12.000		Midden-Weichselien (Pleniglaciaal)		perioden met een poolwoestijn en perioden met een toendra		
15.700	13.000						
35.000							
75.000			Vroeg-Weichselien (Vroeg-Glaciaal)		perioden met bos en perioden met een subarctisch open landschap		
115.000		Eemien (warme periode)			loofbos	Midden-Paleolithicum	
130.000		Midden-Pleistoceen	Saalien (ijstijd)				
300.000							

Chronostratigrafie voor Noordwest-Europa volgens Zagwijn (1974), Vandenbergh (1985) en De Mulder *et al.* (2003). Lithostratigrafie volgens De Mulder *et al.* (2003). Mariene isotop stadium (MIS) volgens Bassinot *et al.* (1994). Atmosferische data volgens Stuiver *et al.* (1998). Zuurstofisotop calibratie (OxCal) versie 3.9 Bronk Ramsey (2003), toegepast op het Laat-Weichselien en het Holoceen. Archeologische periode-indeling en ouderdom volgens de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB). Vegetatie bewerkt volgens Berendsen (2000). Pollenzones volgens P. Vos & P. Kiden (2005).

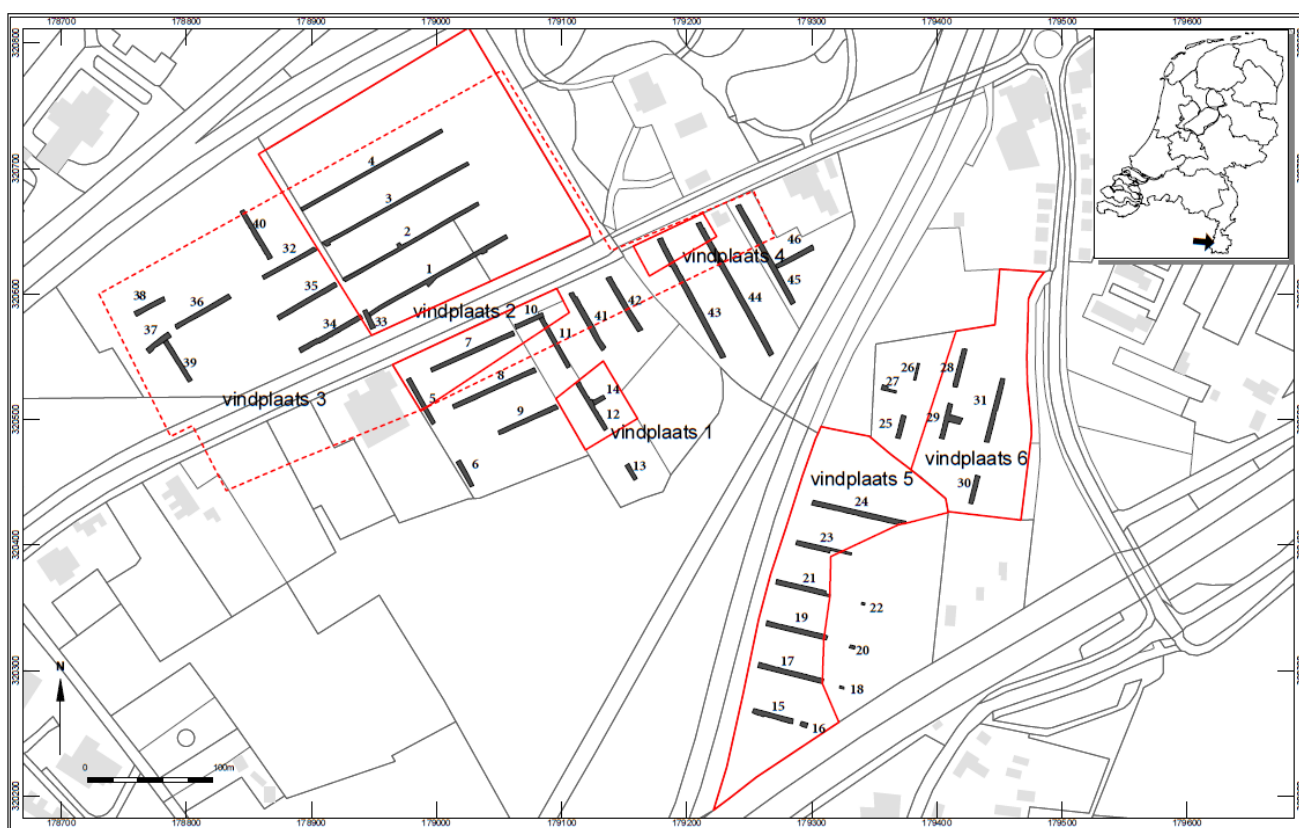
Figuur 4. Overzichtstabel geologische en archeologische tijdvakken

Archeologie & Monumenten

10. Op diverse locaties tussen de Meerssenerweg 99 en 358 zijn vondsten gedaan die stammen uit de Romeinse tijd en de Middeleeuwen (MGA12, MGA13 en MGA1.) Hoogstwaarschijnlijk bevindt zich ter plaatse een Romeins grafveld;
11. Nabij de kruising van de A2/A2 met de Frankenstraat en langs de Frankenstraat is op een aantal locaties vondstmateriaal uit de Prehistorie en Romeinse Tijd aangetroffen (MGA2, MGA3, MGA4, MGA5, MGA6);
12. Ten oosten van het centrale deel van het plangebied ligt kasteel Geusselt. In historische bronnen wordt dit kasteel reeds genoemd in 1381. Ter plaatse bevinden zich mogelijk nog resten uit deze vroege fase (MGA8);
13. Ter plaatse van plan Nazareth aan de Geusselterweg is een Merovingisch-Karolingisch brandgraf aangetroffen (MGA14), mogelijk bevinden zich in de omgeving meerdere vondsten en graven uit deze periode.

3.2.4 Behoudenswaardige vindplaatsen

Voor een gedeelte van het plangebied heeft ARCHOL in 2008 inventariserend archeologisch onderzoek uitgevoerd in de vorm van proefsleuven (zie figuur 5). Op basis van een evaluatierapport, voorafgaande aan de uitwerking en rapportage heeft de bevoegde overheid de zeven percelen waarin de zes door ARCHOL als behoudenswaardig aangemerkte vindplaatsen gelegen zijn, behoudenswaardig verklaard en geselecteerd (selectiebesluit van de Gemeente Maastricht d.d. 1 augustus 2008, Figuur 6).

Figuur 5. Behoudenswaardige vindplaatsen uit het proefsleuvenonderzoek A2 Passage kruisdonk (Bron: Meurkens, Heunk & van Wijk 2009, Fig.6)

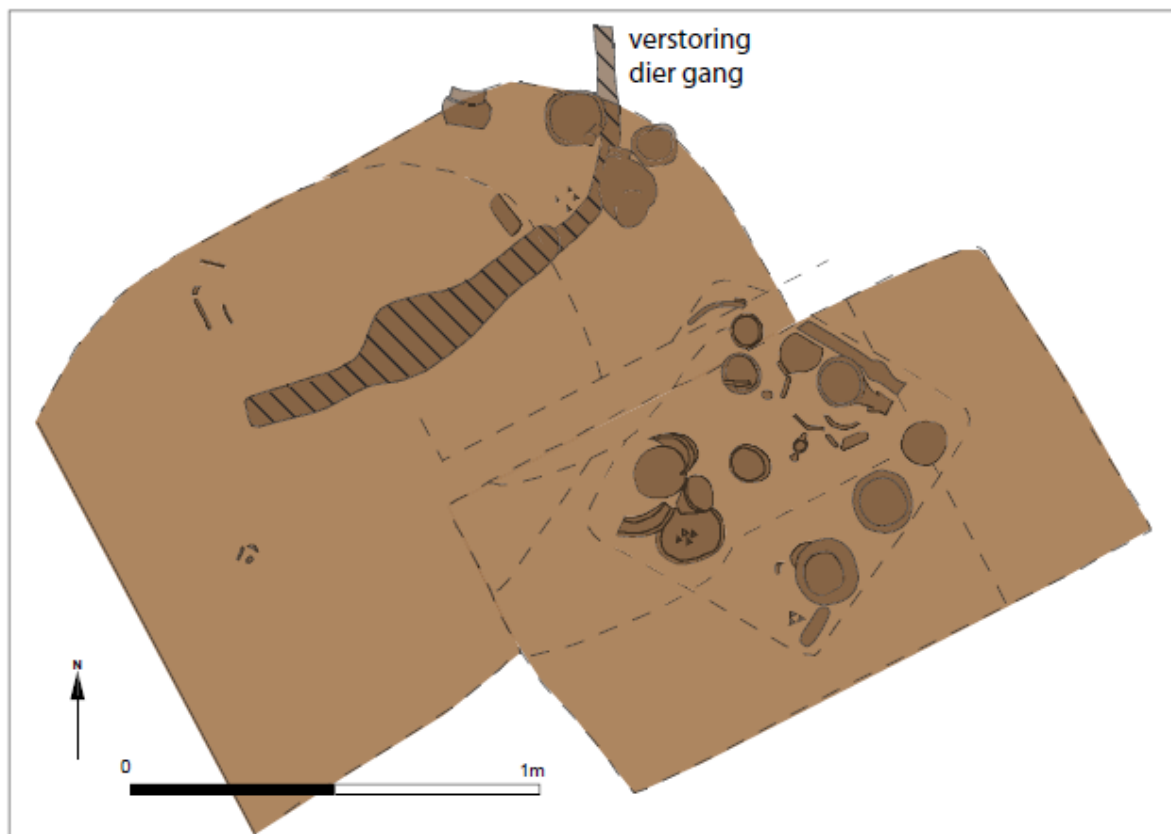
Archeologie & Monumenten

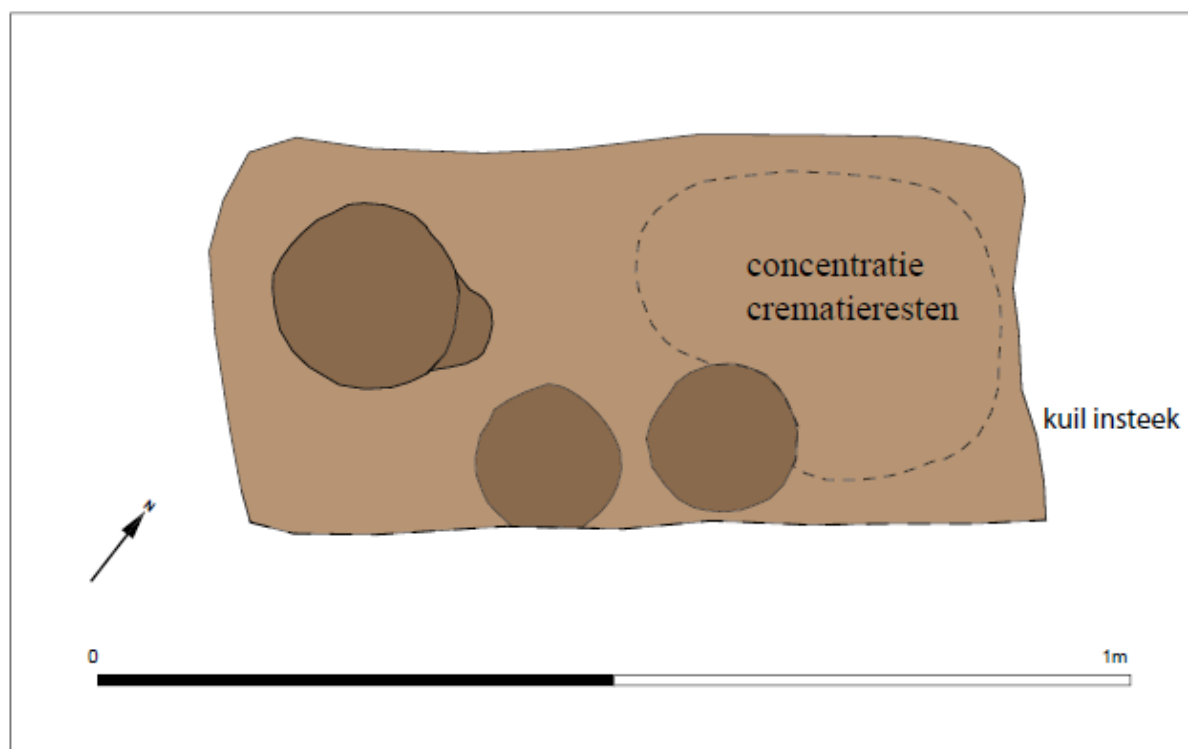
Figuur 6. Percelen (lichtgroen) met de percelen die door de Gemeente Maastricht als behoudenswaardig werden geclassificeerd

De zeven percelen behelzen de volgende zes vindplaatsen:

- Vindplaats 1 ligt op perceel Amby C 2044 en betreft nederzettingssporen uit de IJzertijd;
- Vindplaats 2 ligt op perceel Maastricht I 3913 en Amby C 2044 en betreft Nederzettingssporen uit de Romeinse Tijd, mogelijk een villa, met daarbij een geassocieerd grafveld gelegen langs de Romeinse weg;
- Vindplaats 3 ligt op de percelen Maastricht I 3913 (en een zeer kleine strook van perceel 3914) en betreft een grafveld uit de Romeinse Tijd;
- Vindplaats 4 ligt op perceel Amby C 2062 en betreft vroeg-Middeleeuwse sporen;
- Vindplaats 5 ligt op perceel Amby C 1954 en betreft nederzettingssporen uit de IJzertijd en Romeinse tijd. Vermoedelijk is op deze vindplaats ook de Romeinse weg gelegen;
- Vindplaats 6 ligt op perceel Amby C 1993 en betreft nederzettingssporen uit de IJzertijd en Vroege Middeleeuwen.

Figuur 7. Vindplaats 3 - Romeins graf 2 (Bron: Meurkens e.a., ARCHOL 2009, Fig. 6.9)

Figuur 8. Vindplaats 3 - Romeins graf 3 (Bron: Meurkens e.a., ARCHOL 2009, Fig. 6.10)

Archeologie & Monumenten

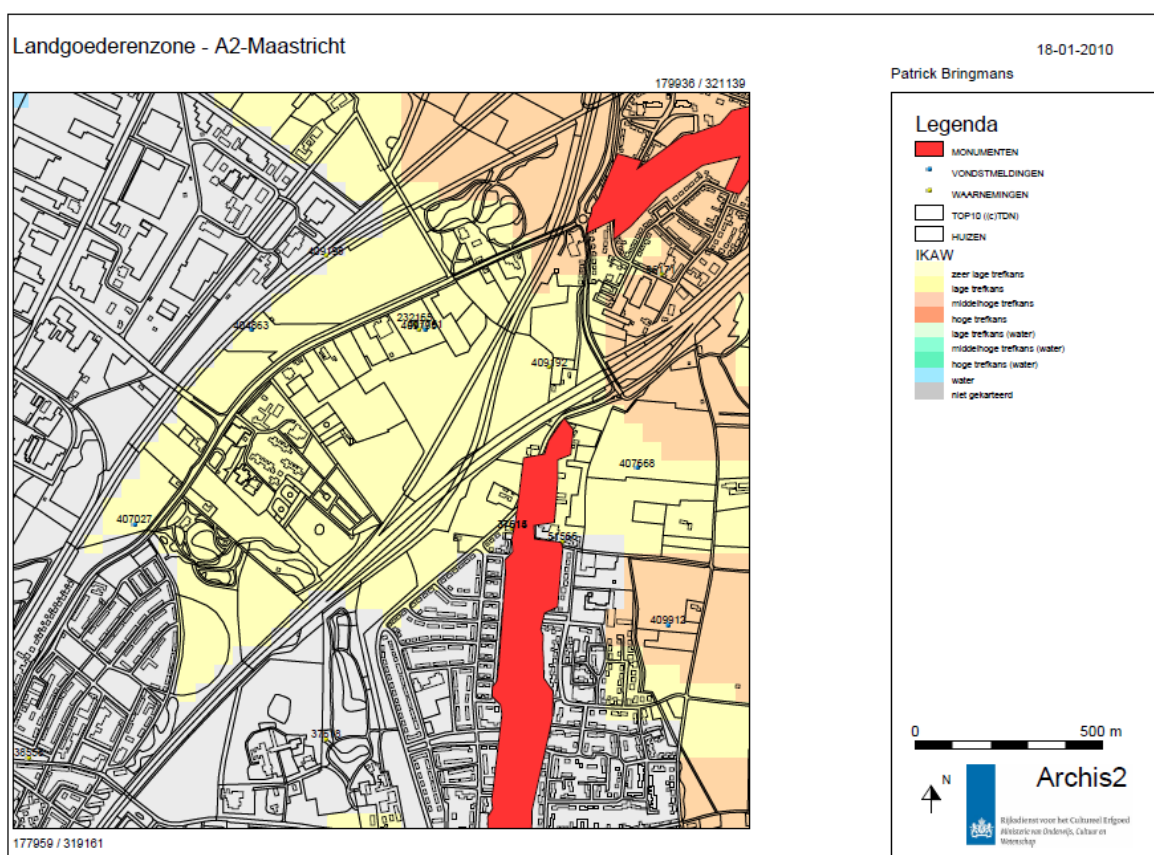
3.2.5 Leemten in kennis

Voor grote delen van het plangebied geldt een hoge of middelhoge archeologische verwachting (Figuur 9). In een klein deel van het plangebied heeft reeds inventariserend archeologisch veldonderzoek plaats gevonden om deze verwachting te toetsen. Voor grote delen van het plangebied dient echter nog inventariserend onderzoek plaats te vinden. In hoeverre het bodemprofiel op deze delen intact is, is onbekend. De intactheid van het bodemprofiel is van belang voor de conservering en daarmee de waardering van de mogelijke in de bodem aanwezige archeologische waarden.

Een belangrijk hiaat in onze kennis van het plangebied betreft de ligging van de Heugemse Geul of Overlaat. Aanvankelijk werd verondersteld dat deze zich onder het gehele traject van de huidige A2 bevindt. Recent booronderzoek wijst er echter op dat de huidige A2 gedeeltelijk op de oever van de restgeul ligt. Deze ligging is van groot belang voor de al dan niet te verwachten archeologische waarden in het plangebied.

Er is tevens weinig bekend over mogelijke ontgroningen binnen de gemeente Maastricht. Grootschalige ontgroningen (oppervlakte > 1ha, diepte > 3m) welke goed zijn gedocumenteerd, hebben in het plangebied niet plaatsgevonden. Over kleinschalige ontgroningen is echter niets bekend.

Tot slot is niets weinig bekend over de conditie van de ondergrond van de huidige A2. Het is niet bekend tot op welke diepte de bodem verstoord is bij de aanleg van de weg. Voor bepaalde geomorfologische eenheden is bovendien niet bekend op welke diepte mogelijke archeologische waarden uit verschillende perioden zijn te verwachten.

Figuur 9. Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) Landgoederenzone/Mariënwaard

4 Afstemming civieltechnische werkzaamheden en archeologie

4.1 Toelichting

Op nog niet onderzochte terreindelen die verstoord gaan worden als gevolg van de ruimtelijke ontwikkelingen én een archeologische verwachting hebben (laag, middelhoog of hoog), zal (in 2010) het inventariserende onderzoek worden opgestart. De civiele ingrepen die zijn voorzien, betreffen ontgravingen (bijvoorbeeld ten behoeve van wegcunetten, kabels en leidingen), ophogingen (taluds), wijzigingen in de open water- en grondwaterstand (tijdelijk en permanent), de aanleg van gronddepots, tijdelijke wegen, ketenparken, alsmede het rooien dan wel planten van diepwortelende bomen.

Indien het inventariserende onderzoek behoudenswaardige archeologie oplevert, dan zal deze als eerste getoetst worden aan een speciaal voor het project opgestelde wetenschappelijke onderzoekskader (WOK). Op basis hiervan wordt door het bevoegde gezag besloten of en hoeveel behoudenswaardige vindplaatsen geselecteerd worden ter behoud (*in situ* dan wel *ex situ*). Behoudenswaardige en selectiewaardige archeologie zal conform de regelen der kunst worden behouden. Algemeen uitgangspunt hierbij is *in situ* behoud door het toepassen van archeologiesparende bouwwijzen, fysieke bescherming of planaanpassing. Indien dat aantoonbaar geen optie is, lees; als duurzaam *in situ* behoud niet gegarandeerd kan worden, dan zal de geselecteerde archeologie *ex situ* worden veiliggesteld dus door opgraving of archeologische begeleiding. Hiertoe kan pas besloten worden na overleg met het bevoegd Gezag. Bij het project A2 Passage Maastricht zal vooral sprake zijn van het *ex situ* veilig stellen van de archeologische waarden, aangezien behoud *in situ* binnen het project niet meer mogelijk is zonder aanpassing aan het plan.

4.2 Belangrijke aandachtspunten

4.2.1 De Landgoederenzone

Zoals beschreven in hoofdstuk 3 heeft waarderend proefsleuvenonderzoek door ARCHOL plaatsgevonden op basis waarvan door het bevoegde gezag zeven percelen als behoudenswaardig zijn aangemerkt. Het uitgangspunt is behoud *in situ*, als dat niet mogelijk is behoud *ex situ*. De mogelijkheden voor *ex situ* behoud zijn bestudeerd en lijken niet kansrijk. Op dit moment (juni 2010) wordt gewerkt aan het definitieve Programma van Eisen voor opgraving van die delen die bedreigd zijn door de bodemverstoringen als gevolg van de civiele werken (met name opgravingen en ophogingen ten behoeve van de aanleg van de ontsluitingsweg voor de Beatrixhaven).

Tevens is in juni 2010 het inventariserend onderzoek gestart in die percelen die nog niet onderzocht zijn en met verstoring worden bedreigd. Het AMZ proces zal ook hier doorlopen worden. Eventuele behoudenswaardige vindplaatsen zullen aan het Wetenschappelijk Onderzoekskader (WOK) worden getoetst ten behoeve van selectie. Naar verwachting zullen door de overheid geselecteerde vindplaatsen worden opgegraven, gezien de beperkte mogelijkheden voor *in situ* behoud.

4.2.2 De Meerssenerweg en Scharnerweg

Bij de Meerssenerweg is er nog geen onderzoek uitgevoerd wegens de bestaande infrastructuur en bebouwing. Hoewel veldonderzoek primair moeilijk is, zal een bureauonderzoek worden uitgevoerd waarbij het accent ligt op het middels bouwtekeningen en ander bronnenmateriaal in kaart brengen van de bestaande verstoringen. Indien daartoe noodzaak is zal er sloopbegeleiding plaatsvinden in combinatie met booronderzoek en/of proefsleuvenonderzoek. Wellicht zal nieuwbouw direct archeologisch worden begeleid aangezien preventief onderzoek mogelijk beperkt is.

Archeologie & Monumenten

4.2.3 De Tunneltraverse

In opdracht van het Projectbureau A2-Maastricht is, zoals hierboven reeds vermeld, een Wetenschappelijk Onderzoekskader (WOK) opgesteld voor het verdere archeologische onderzoek in het plangebied "A2 Passage Maastricht/Ruimte rond de A2". Het WOK voorziet voor het tunnelgebied een onderzoek omtrent de vraagstelling in verband met de 'Heugemse Overlaat'.

In verband met de Tunneltraverse moet er dus bijzondere aandacht worden besteed aan de 'Heugemse Overlaat'. Dit is de restgeul die door het hele plangebied loopt. Deze restgeul zelf heeft een lage archeologische verwachting (= een kleine trefkans op het aantreffen van archeologische vindplaatsen). Ondanks de lage verwachting bestaat er een kans dat er toch archeologische resten worden aangetroffen. Hierbij moet gedacht worden aan bijvoorbeeld visfinken en afval. Daarnaast heeft een restgeul een aardkundige waarde: mogelijk is er organisch materiaal als restgeulvulling aanwezig dat als een paleoecologisch of chronologisch archief kan dienen. Op grond hiervan heeft het bevoegde gezag aangegeven dat er onderzoek dient plaats te vinden.

De ligging van de restgeul in het gebied is vanwege de bebouwing en de A2 echter niet exact aan te geven. De beschikbare gegevens geven echter onvoldoende kennis over de exacte ligging van de restgeul. Om de exacte breedte en ligging van de restgeul te bepalen zal aanvullend booronderzoek nodig zijn. Daarnaast moet men ook nog rekening houden met de oude stadsgrachten van Wijck en het oude overstromingskanaal. Het is dan ook noodzakelijk om in de zone van het tunneltraject zo veel en zo goed als mogelijk archeologisch onderzoek uit te voeren. Veldonderzoek is gezien de ligging van de huidige N2 en bebouwing moeilijk. Er zal een bureauonderzoek worden uitgevoerd waarbij het accent ligt op het middels bouwtekeningen en ander bronnenmateriaal in kaart brengen van de bestaande verstoringen. Daarnaast zal gebruik worden gemaakt van informatie verkregen ten behoeve van andere bouwcondities, bijvoorbeeld geotechniek. Uiteraard zal ook booronderzoek en mogelijk proefsleuven of putjes worden verricht op plaatsen die vrij zijn van bebouwing. Op basis van alle beschikbare informatie zal door het bevoegde gezag een uitspraak worden gedaan over de behoudenswaardige tracédelen (of tunnelmoten). De behoudenswaardige tunnelmoten zullen actief archeologisch worden begeleid. De niet behoudenswaardige tunnelmoten zullen passief worden begeleid. Voor beide maatregelen zal een protocol worden opgesteld waarbij een optimale afstemming plaatsvindt van bouwproces en archeologisch proces. De protocollen dienen door het bevoegde gezag te worden goedgekeurd.

Avenue2 bouwt de gestapelde tunnel met behulp van een 'tunnelbouwtrein'. Deze start eind 2012 ter hoogte van de Nassaulaan. Gedurende een half jaar wordt de 'trein' stap voor stap opgebouwd en beweegt hij zich elke week naar verwachting 16 meter naar het noorden. Na anderhalf jaar komt de trein aan bij knooppunt Geusselt. Hierna verhuist hij naar de Nassaulaan om van daaruit de laatste paar honderd meter naar het zuiden te bouwen. De tunnelmonden worden gelijktijdig met de tunnel gebouwd. Op die plekken (Geusselt en Europaplein) bevindt zich daarom een constante bouwput met een bouwtijd die hetzelfde is als die van de tunnel.

4.2.4 Het overige Plangebied

De Archeologie in het overige Plangebied blijft een grote onbekende. Buiten de Landgoederenzone en enkele kleinere veldonderzoeken in de tunneltraverse is binnen het Plangebied geen archeologisch vooronderzoek uitgevoerd. Uit de bekende waarnemingen in het gebied blijkt echter, dat het Plangebied geenszins een archeologisch 'leeg' gebied is.

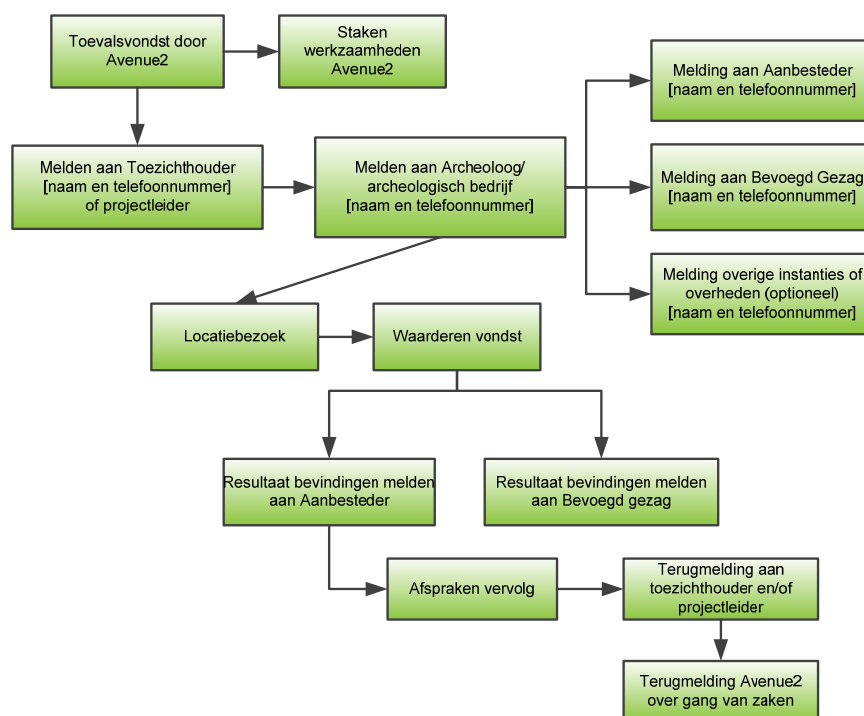
4.2.5 Protocol 'Toevalsvondsten'

Ondanks een zorgvuldig uitgevoerd archeologisch onderzoek is het mogelijk dat er zogenaamde 'toevalsvondsten' worden gedaan. De vinder dient deze direct te melden bij de dagelijkse toezichthouder of, indien niet aanwezig, bij de projectleider, en de werkzaamheden op de locatie stop te zetten. Het betreft hier archeologische structuren, sporen en vondsten die in een door de Bevoegde

Archeologie & Monumenten

Overheid vrijgegeven gebied bij werkzaamheden worden aangetroffen en die door de Bevoegde Overheid als behoudenswaardig worden aangemerkt.

Voor de omgang met deze toevalsvondsten, als bedoeld in artikel 53 van de Monumentenwet, zal in samenspraak met de Bevoegde Overheid een protocol worden opgesteld. Figuur 11 is een indicatie van hoe een dergelijk protocol eruit zou kunnen zien en dient nader te worden uitgewerkt. Cruciale aspecten hiervan zijn (1) adequate communicatie tussen civieltechnische aannemers enerzijds en Initiatiefnemer en de Bevoegde Overheid anderzijds, en (2) de optimalisatie van de planning van het Werk. Indien tijdens de werkzaamheden het vermoeden bestaat van aanwezigheid van onvoorziene archeologische waarden, dan wordt dit direct aan de Bevoegd Overheid gemeld. Initiatiefnemer is voornemens de civieltechnische Aannemers voorafgaand aan de werken te informeren over de bouwconditie Archeologie en een meldpunt met telefoonnummer in te richten.

Figuur 10. Indicatief protocol bij Toevalsvondsten

Archeologie & Monumenten

5 Monumenten

5.1 Beleid Gemeente Maastricht

5.1.1 Behoud door behoedzame ontwikkeling

Het cultuurhistorisch beleid van de Gemeente Maastricht is gericht op “behoud door behoedzame ontwikkeling”. Behoud door ontwikkeling is de middenweg tussen ontwikkeling zonder behoud en museaal behoud. Bij behoud door ontwikkeling kan cultuurhistorie worden ingezet bij planvorming, en zo optimaal worden benut. Tevens wordt een groter draagvlak gecreëerd, doordat meer beleving door burgers, bedrijven en instellingen wordt gestimuleerd.

5.1.2 Maastrichts Planologisch Erfgoedregime (MPE)

Naast de monumentenvergunningprocedure voor rijksmonumenten wordt door de Gemeente Maastricht het bestemmingsplan als instrument gebruikt om het gemeentelijk cultureel erfgoed te beschermen. Hierdoor wordt het Maastrichts erfgoed (juridisch) beschermd door voorwaarden in het bestemmingsplan in plaats van een aparte monumentenvergunning via de Erfgoedverordening.

Gebieden met een bijzondere, cultuurhistorisch waardevolle identiteit worden via een dubbelbestemming in het bestemmingsplan opgenomen. De bestemming ‘Maastrichts erfgoed’ komt boven op de primaire bestemming als woondoeleinden, bedrijfsdoeleinden of groen. De ruimtelijke kwaliteiten op het gebied van cultuurhistorie, architectuurhistorie, landschap en archeologie worden hierdoor integraal beheersbaar. Nieuwe ontwikkelingen moeten worden geënt op de cultuurhistorische uitgangspunten. Voor Rijksmonumenten is wel een monumentenvergunning noodzakelijk.

Binnen de dubbelbestemming ‘Maastrichts Erfgoed’ zijn de volgende (voor het plangebied relevante) beschermingsgradaties opgenomen:

- **Dominante bouwwerken:** Integraal beschermd als Maastrichts erfgoed, inclusief het interieur. Via de erfgoedverordening verkrijgen deze bouwwerken de status van gemeentelijk monument;
- **Kenmerkende bouwwerken:** Het exterieur beschermd als Maastrichts erfgoed voor zover beschreven in de inventarisatie. Via de erfgoedverordening verkrijgen deze bouwwerken de status van gemeentelijk monument;
- **Waardevolle cultuurhistorische elementen:** Integraal beschermd als Maastrichts erfgoed. Via de erfgoedverordening verkrijgen deze elementen de status van gemeentelijk monument;
- **Waardevolle groenelementen:** Integraal beschermd als Maastrichts erfgoed. Via de erfgoedverordening verkrijgen deze elementen de status van gemeentelijk monument.

5.2 Mariënwaard

5.2.1 Cultureel Erfgoed en Monumenten binnen het Plangebied

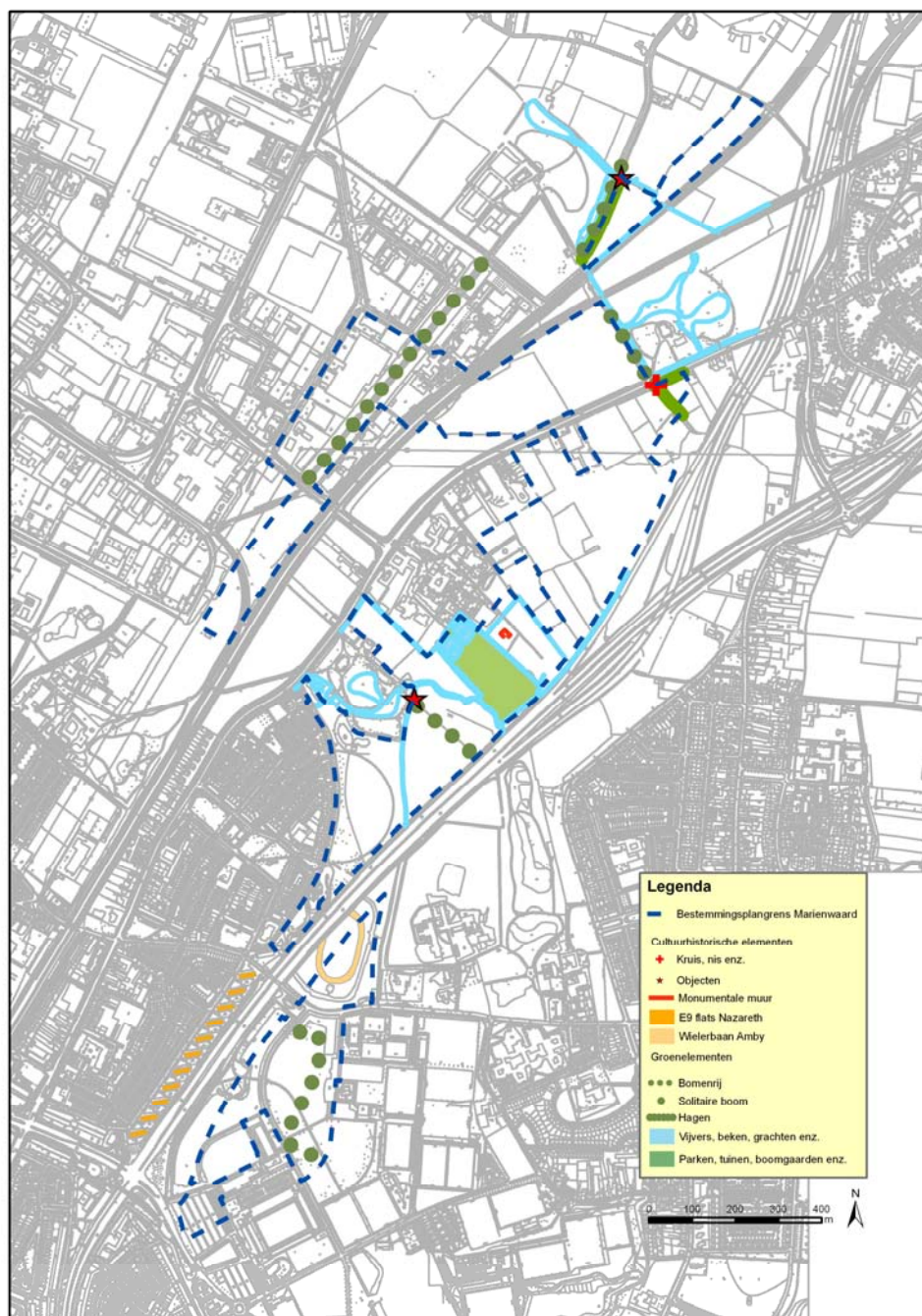
5.2.1.1 Toelichting

Mariënwaard of de zogenaamde ‘Landgoederenzone’ strekte zich oorspronkelijk uit over diverse gemeentes, die inmiddels geheel of gedeeltelijk tot Maastricht behoren.

Archeologie & Monumenten

Het gebied dankt zijn naam aan de vele landgoederen die hier te vinden zijn. De landgoederen bestaan uit belangrijke huizen, omgeven door een goed, dat in gebruik is als tuin, park, bos of bouwland.

De individuele landgoederen vallen buiten het plangebied. Een vijftal landgoederen, die met betrekking tot cultuurhistorie als zeer waardevol moeten worden beschouwd, grenst echter wel direct aan het plangebied. Het betreft de landgoederen Dr. Poelsoord, Kruisdonk, Mariënwaard, Vaeshartelt en Kasteel Geusselt. Deze landgoederen bezitten niet alleen individueel, maar ook in hun samenhang een bijzonder grote cultuurhistorische waarde.

Figuur 12. Cultureel erfgoed en monumenten binnen de Landgoederenzone

Archeologie & Monumenten

5.2.1.2 Maastrichts Erfgoed

Binnen het plangebied is een aantal cultuurhistorisch waardevolle objecten en structuren gelegen die vallen onder de dubbelbestemming Maastrichts Erfgoed.

A. Waardevolle groenelementen

A.1. Waternetwerk Landgoederenzone

Het netwerk van water is de levensader van de Landgoederenzone. Dat is de basis van de ecologische waarden in het gebied en de waterpartijen in en rond de bestaande Landgoederen. In het bestemmingsplan zijn slechts de grotere waterlopen opgenomen en beschermd. Het watersysteem is van belang vanwege de hoge cultuurhistorische waarden van het ingenieus aangelegde systeem. De cultuurhistorische waarden worden met name gevormd door het bewust aangelegde watersysteem dat de verschillende landgoederen met elkaar verbond. Daarnaast heeft water een hoge landschappelijke waarde en draagt in hoge mate bij aan de ruimtelijke kwaliteit.

A.2. Beukenlaan bij Vaeshartelt

Historische beukenlaan in de Landgoederenzone. Het historische tracé van de Kastanjelaan vangt aan bij kasteel Vaeshartelt en loopt vervolgens in zuidwestelijke richting. De laanstructuur komt al voor op de Tranchotkaart uit 1826. De laan loopt parallel aan de Meerssenerweg en is beplant met rode beuken, die momenteel dus ongeveer 2 eeuwen oud zijn. De laan heeft een historisch-ruimtelijke waarde, vooral vanwege de erg bijzondere, gegroeide, ruimtelijke samenhang van het grondgebruik, bewoningsgeschiedenis en landschappelijke omgeving. Ook heeft de laan cultuurhistorische waarde die is gelegen in de infrastructurele ontsluiting van dit gebied; daarbij is de weg van historisch geografische waarde. Plaatselijk zal een aantal bomen moeten verdwijnen als gevolg van de realisatie van de nieuwe ontsluitingsweg tussen de A2/A79 en het bedrijventerrein Beatrixhaven.

A.3. Meidoornhaag rondom perceel ABY00, sectie C, nr. 2062

Meidoornhagen zijn traditionele erfafscheidingen rondom agrarische percelen in Limburg. De haag is waardevol vanwege het agrarische karakter dat benadrukt wordt en heeft cultuurhistorische en typologische waarde vanwege het gebruik van meidoorn als historische haagsoort om akkers en weilanden af te schermen. Door de voorgenomen ontwikkelingen wordt de haag niet aangetast.

A.4. Solitaire bomen voor kasteel Geusselt

Marathonweg bij 1. Een reeks solitaire bomen die in een S-curve ten oosten van kasteel Geusselt zijn geplaatst. Een groot aantal van deze bomen is van een aanzienlijke ouderdom. De solitaire bomen zijn beeldbepalend en dragen bij aan de karakteristiek van het coulissenlandschap van het Geusseltpark. De solitaire bomen behoren bij het ruimtelijk beeld van kasteel Geusselt en zijn van waarde in de ruimtelijke en structurele samenhang. Door de voorgenomen ontwikkelingen worden de bomen niet aangetast.

A.5. Restanten baroktuin Mariënwaard

Bij het landgoed Mariënwaard behoren twee baroktuinen: direct aan de Meerssenerweg ligt een kleine ommuurde tuin waarvan nog twee tuinpaviljoens behouden zijn gebleven. Deze tuinaanleg maakt deel uit van het Rijksmonument Mariënwaard 61 (monumentnummer 326352). Ten oosten van deze ommuurde tuin liggen de restanten van een grotere baroktuin. De formele aanleg van deze grote baroktuin is in het landschap nog duidelijk afleesbaar. De middenas van deze tuin staat feitelijk loodrecht op de Meerssenerweg en oriënteert zich dus min of meer van het noordwesten naar het zuidoosten. Aan de noordwestelijke zone zijn twee rechthoekige waterbassins behouden gebleven. Rondom de gehele tuin ligt een gracht die aan de zuidzijde wordt gevoed door de Kanjelbeek. De restanten van de baroktuin vormen een cultuurhistorische en landschappelijke eenheid met het landgoed Mariënwaard en de kleine baroktuin die direct aan de Meerssenerweg grenst. Door de voorgenomen ontwikkelingen worden de resten van de baroktuin niet aangetast.

Archeologie & Monumenten

A.6. Vier lindenbomen rondom het Veldkruis

Bomen bij het wegkruis aan de kruising Weert, Mariënwaard, Kruisdonk. Rondom het wegkruis zijn 4 bomen geplant in de jaren 90 ter vervanging van oude Lindenbomen. Rondom wegkruisen werden van oudsher vaak bomen geplant. Dit had een symbolische betekenis. De bomen hebben cultuurhistorische waarde vanwege de onlosmakelijke verbondenheid met het wegkruis en de symbolische betekenis daarvan. Door de voorgenomen ontwikkelingen worden de bomen niet aangetast.

A.7. Beukenlaan op achterterrein Dr. Poelsoord.

Historische beukenlaan in de Landgoederenzone. Het historische tracé van deze beukenlaan staat loodrecht op de Meerssenerweg en loopt van noordwest naar zuidoost. Oorspronkelijk vormde deze laan de verbinding tussen het Landgoed Dr. Poelsoord en Amby .

Deze relatie is door de aanleg van de autoweg A2 niet meer herkenbaar. De laan vormt feitelijk de noordelijke begrenzing van het Landgoed Petite Suisse (Dr. Poelsoord). De laanstructuur is ook in samenhang met de landschappelijke tuin van Petite Suisse aangelegd: deze tuin is rond 1870 ontworpen door de Belgische tuinarchitect Gindra, voor de familie Regout.

De laan heeft historisch-ruimtelijke waarde, vanwege de ruimtelijke samenhang van het grondgebruik, bewoningsgeschiedenis en landschappelijke omgeving. Ook heeft de laan cultuurhistorische waarde die is gelegen in de infrastructurele ontsluiting van dit gebied; daarbij is de weg van historisch geografische waarde. Door de voorgenomen ontwikkelingen wordt de laan niet aangetast.

A.8. Monumentale bomen langs laan richting Vaeshartelt

De laan richting Vaeshartelt is aangelegd in 1939. De monumentale laan heeft een cultuurhistorische waarde als onderdeel van de Landgoederenzone. Van belang voor het ruimtelijk beeld en ruimtelijke samenhang in de Landgoederenzone. Het benadrukt de toegang richting het landgoed Vaeshartelt. Door de voorgenomen ontwikkelingen worden de bomen niet aangetast.

A.9. Bomenrij langs de Weert.

Bomenrij van zomereiken langs de weg Weert aangelegd in 1920. De monumentale bomenrij heeft een cultuurhistorische waarde als onderdeel van de Landgoederenzone. Van belang voor het ruimtelijk beeld en ruimtelijke samenhang in de Landgoederenzone. Het benadrukt de toegang richting het landgoed Vaeshartelt. Door de voorgenomen ontwikkelingen worden de bomen niet aangetast.

A.10. Meidoornhaag langs de Weert, langs perceel MTT00, sectie I, nr. 4031.

Meidoornhaag als perceelsafscheiding langs perceel, MTT00, sectie I, nr. 4031. Meidoornhagen zijn traditionele erfafscheidingen rondom agrarische percelen in Limburg. De haag is waardevol vanwege het agrarische karakter dat benadrukt wordt en heeft cultuurhistorische en typologische waarde vanwege het gebruik van meidoorn als historische haagsoort om akkers en weilanden af te schermen. Door de voorgenomen ontwikkelingen wordt de haag niet aangetast.

B. Waardevolle cultuurhistorische elementen

B.1. Kerkhofmuur in bos achter landgoed Mariënwaard

De kerkhofmuur heeft een relatie gehad met de begraafplaats van het klooster van de Zusters Franciscanessen van Boetvaardigheid en Liefde die in 1875 op het landgoed Mariënwaard hun intrek hebben genomen. Bij het vertrek van de zusters naar Heythuizen (ca. 1980) is het kerkhof geruimd.

Van het kerkhof is alleen de ommuring bewaard gebleven. De ruimtelijke waardering berust op de samenhang van het kerkhof met het landgoed Mariënwaard. De belevingswaarde van deze kerkhofruïne in een bosachtige omgeving is van uitzonderlijke betekenis. Door de voorgenomen ontwikkelingen wordt de kerkhofmuur niet aangetast.

Archeologie & Monumenten

B.2. Hekpijlers Vaeshartelt

Bakstenen hekpijlers met cementstenen afdekking, voorzien van een smeedijzeren hekwerk. Sober vormgegeven. Markeert de toegang tot de landerijen, die vermoedelijk oorspronkelijk bij het landgoed Vaeshartelt hebben gehoord. Van belang als cultuurhistorisch element in het landschap, als verwijzing naar het belang van het landgoed. Deze elementen dragen bij aan de ruimtelijke kwaliteit van het landschap. Door de voorgenomen ontwikkelingen worden de hekpijlers niet aangetast.

B.3. Wegkruis

Kruising Weert, Mariënwaard, Kruisdonk. Sober cementstenen wegkruis met wit metalen corpus op bakstenen sokkel. Weg- en veldkruisen zijn cultuurhistorisch waardevolle elementen omdat deze een uiting zijn van volksdevotie en het Katholieke geloof van de omwonenden. Daarnaast zijn het subtiele markeringen in het landschap die bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit. Door de voorgenomen ontwikkelingen wordt het wegkruis niet aangetast.

B.4. Boogbruggetje op achterterrein Dr. Poelsoord.

Het boogbruggetje ligt ten oosten van het landschapspark van het landgoed Petite Suisse (Dr. Poelsoord). Het bruggetje overkluist de voedingsarm die de watertoevoer regelt tussen de Kanjel en de grote vijver in de tuin van Poelsoord.

Blijkens de lithografisch voorstelling in het album dat Petrus Regout in 1865 liet vervaardigen (*Album dédiée à mes Amis*) leidt het boogbruggetje naar een klein vierkant paviljoen dat op hoge palen rust. Misschien was dit een jagershut of een duiventil.

Van dit paviljoen zijn in het bos geen restanten meer te zien. Het bruggetje rust op rode bakstenen bruggenhoofden waartussen twee gebogen gietijzeren verbindingsbogen liggen. Op deze bogen liggen houten delen en daarlangs siersmeedijzeren leuningen. Het bruggetje heeft waarschijnlijk een oudere voorganger gehad: het huidige bruggetje dateert van ca. 1900.

De ruimtelijke betekenis berust op de samenhang van de boogbrug; de landschapstuin en het bos ten westen van deze tuin. De architectuurhistorische waarde van deze boogbrug wordt bepaald door romantische stijl, constructie, materiaalgebruik en ornamentiek. Door de voorgenomen ontwikkelingen wordt het boogbruggetje niet aangetast.

B.5. Deelgebied voormalige Wielerbaan

In 1895 werd, als onderdeel van het sportterrein van Amby, een betonnen wielerbaan aangelegd. Rondom de baan lag een gracht waarop in de winter werd geschaatst. De wielerbaan had een lengte van circa 400 meter lengte en had verhoogde bochten. De baan is tot circa 1930 in gebruik geweest.

De wielerbaan is deels reeds vernietigd door aanleg van de A2 halverwege de vorige eeuw. De nog resterende onderdelen zijn nauwelijks herkenbaar. Het gebied zal tijdens de realisatie van het project A2 Maastricht gebruikt worden als werkterrein. Daarna wordt het gebied heringericht, waarbij ter plekke de Groene Loper wordt aangelegd, inclusief de taluds en het viaduct over de A2. Bescherming van de restanten van de wielerbaan is niet mogelijk, daar dit bij de planuitvoering op onoverkomelijke logistieke problemen zou stuiten.

5.2.2 Cultureel Erfgoed en Monumenten buiten het Plangebied

5.2.2.1 Toelichting

Grenzend aan het plangebied is een aantal cultuurhistorisch waardevolle objecten gelegen, waarop de voorgenomen ontwikkelingen, bijvoorbeeld met betrekking tot zichtlijnen, invloed hebben. Deze elementen vallen niet onder het Bestemmingsplan.

Archeologie & Monumenten

5.2.2.2 Maastrichts Erfgoed

E9 flats Nazareth, ontwerp Swinkels Salemans

De zogenoemde zaagtandflats langs de A2 (Kasteel Hillenraadweg 11a-117d) uit 1953 zijn een herkenningspunt voor veel Maastrichtenaren. De portieketage flats zijn van belang voor de gemeentelijke monumentenlijst. Het complex heeft architectuurhistorische waarde vanwege het vernieuwende modernistische ontwerp en de uniformiteit. Ook zijn de portieketage flats van belang voor het oeuvre van Swinkels Salemans. Daarnaast is er gebruik gemaakt van schokbetonnen sierelementen en een dakoverstek als richtinggevende dakbeëindiging.

De flats hebben cultuurhistorische waarde omdat ze een voorbeeld zijn van de wederopbouwarchitectuur. Het complex heeft situationele waarde vanwege de ligging van de flats schuin achter elkaar en de coherentie van de stedenbouwkundige ruimte die hierdoor ontstaat. Deze opzet blijft zichtbaar, omdat wordt afgezien van het plaatsen van geluidsschermen.

5.2.2.3 Rijksmonumenten

1. Landgoed Groot Vaeshartelt

Op het landgoed was in 1381 sprake van een hoeve en in 1415 van een weerbare hoeve. Aan het eind van de 17de eeuw stond het woonhuis/burcht er vervallen bij. In 1739 werd de huidige oostvleugel gebouwd. In dat jaar werden ook de grachten gedempt. In 1805 volgde de bouw van de noordvleugel. In 1841 vond de bouw van de grote zaal plaats. Het buitenverblijf was toen eigendom van Willem II. In 1851 kwam het in handen van de fabrikant Petrus Regout. Het landgoed werd in de vorige eeuw aangetast door de aanleg van de Beatrixhaven. Tegenwoordig zijn op het terrein een opleidingsinstituut en conferentieoord gevestigd. Ondanks het verdwijnen van de vele opsieringen van de tuin, heeft de tuin, na renovatie in 1993, het unieke karakter van een Engelse landschapstuin behouden. Ook het Sterrebos is nog aanwezig, echter zonder het stervormige lanenpatroon. Vaeshartelt is een beschermde 'historische buitenplaats' in het monumentenregister. Zowel het landhuis, de dienstwoningen als het landschapspark zijn Rijksmonument. Door de voorgenomen ontwikkelingen wordt het landgoed niet aangetast. Het landgoed ligt buiten het plangebied.

2. Landgoed Kruisdonk

Het landgoed Kruisdonk met het 19de eeuwse landhuis werd gebouwd in opdracht van Louis Regout, oprichter van de aardewerkfabriek Mosa. De bouw vond plaats ter plaatse van de Kruismolen van de Meerssener Proosdij. Ontwerper van het in Engelse landschapsstijl vormgegeven bijbehorende park was vermoedelijk de tuinarchitect Gindra, die ook betrokken was bij de vormgeving van de aangrenzende parken van Vaeshartelt en Petit Suisse.

Het landhuis heeft tegenwoordig de functie van kantoor. De tuin is in hoge mate gaaf gebleven, hoewel de beplanting wel veranderd is. Vooral het weiland ten oosten van de tuin benadrukt de Engelse landschapstuin. Ongeveer 9 hectare van het 10,5 hectare grote landgoed is gerangschikt onder de natuurschoonwet. Zowel het landhuis, het koetshuis, de portierswoning als het landschapspark zijn Rijksmonument. Door de voorgenomen ontwikkelingen wordt het landgoed niet aangetast. Het landgoed ligt buiten het plangebied.

3. Landgoed Dr. Poelsoord/ Petite Suisse

Dr. Poelsoord (Petite Suisse) werd 1880 gebouwd in opdracht van de familie Regout. Het omgevende park sloot aan op de nabijgelegen landgoederen die eveneens bezit van deze familie waren. Momenteel is het landhuis in gebruik als herstellingsinstelling.

De tuinen van landgoed Dr. Poelsoord (Villa de Kanjel, Petite Suisse) werden in Engelse landschapsstijl aangelegd door de Belgische architect J. Gindra. De tuinen van landgoed Dr. Poelsoord zijn in de huidige situatie nog in grote mate gelijk aan de oorspronkelijke situatie.

Archeologie & Monumenten

De weilanden en landbouwgronden in de naaste omgeving benadrukken nog immer de tuinstijl, zoals dat ook bij aanleg bedoeld was. Zowel het landhuis, het koetshuis als de parkaanleg zijn Rijksmonument. Aan de westzijde van landgoed Dr. Poelsoord zal een fietsroute worden gerealiseerd (de Groene Loper) als verbindend element tussen de Landgoederenzone en de stad. Aangezien het tracé hiervan langs een bestaande verkeersroute zal lopen, wordt dit niet gezien als een ingrijpende aantasting van het landgoed. Het landgoed ligt buiten het plangebied.

4. Landgoed Mariënwaard

Mariënwaard stamt uit de 18de eeuw, en heette oorspronkelijk landgoed “de Kanjel”. Het landhuis werd in 1733 gebouwd. In de 19de eeuw kwam het landgoed in handen van de familie Regout. Het huis werd door hen verbouwd en “Grande Suisse” genoemd. Tegenwoordig is het landhuis opgesplitst in appartementen. Landgoed Mariënwaard had oorspronkelijk een Frans-Classicistische tuin. De noordelijke helft van de tuin is inmiddels volgebouwd. Het meest zuidelijke deel bestaat nog wel, maar niet in zijn oorspronkelijke vorm. De enige restanten van de oorspronkelijke Frans-Classicistische tuin zijn de twee vijvers en twee tuinhuisjes die dateren uit 1736. Zowel het landhuis als de parkaanleg zijn Rijksmonument. Door de voorgenomen ontwikkelingen wordt het landgoed niet aangetast. Het landgoed ligt buiten het plangebied.

5. Kasteel Geusselt

De eerste bebouwing op de locatie stamt uit de veertiende eeuw. In 1657 werd het kasteel herbouwd door de eigenaar Andreas Pallant van Blitterswijck. Charles van Pallant verkocht een gedeelte van het kasteel aan de Dominicanen van Maastricht, die het weer doorverkochten aan Guillaume Schellart, kanunnik van St.-Servaas. In 1678 komt het kasteel weer in bezit van de oorspronkelijke bezitters. In de achttiende eeuw werd het kasteel uitgebreid met twee zijvleugels. Verder zijn o.a. J. de Valzolie en de familie Van Brien en eigenaar geweest van het kasteel. In 1954 koopt de gemeente Maastricht het kasteel en wordt het gerestaureerd. Huidige gebruikers zijn een makelaar en Monumentenzorg Limburg. Zowel het landhuis als de parkaanleg zijn Rijksmonument. Door de voorgenomen ontwikkelingen wordt het landgoed niet aangetast. Het landgoed ligt buiten het plangebied.

5.2.3 Conclusies

De landgoederen bezitten echter niet alleen individueel, maar ook in hun (momenteel versnipperde) samenhang een grote cultuurhistorische waarde. De Landgoederenzone zal worden gerevitaliseerd. De bestaande landgoederen zullen opnieuw met elkaar en met de stad verbonden worden via de Groene Loper.

5.3 Traverse A2

5.3.1 Cultureel Erfgoed en Monumenten binnen het Plangebied

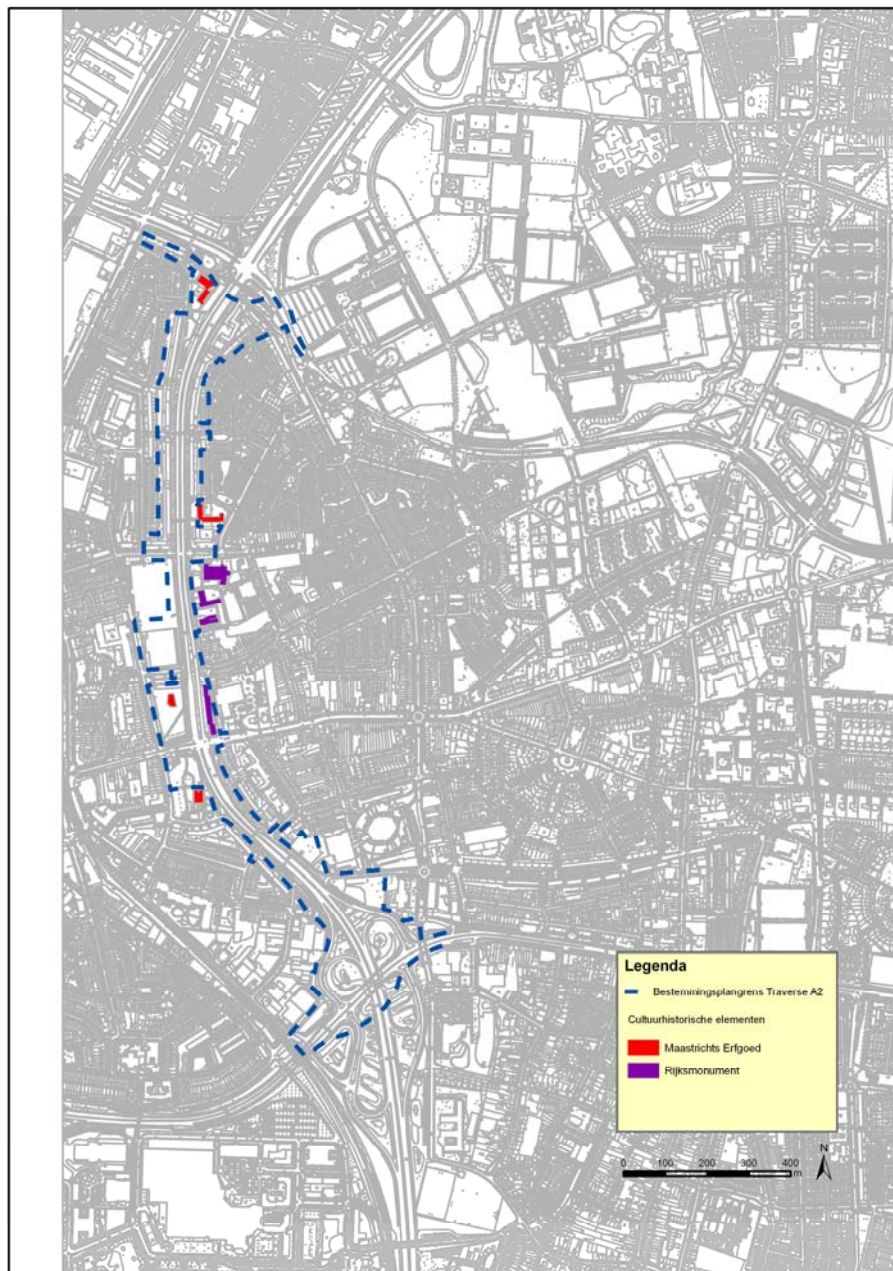
5.3.1.1 Toelichting

Het tracé van de Traverse A2 loopt door de voormalige schoots- en zichtvelden van Wijck. De kans op het aantreffen van bebouwing uit de periode dat Maastricht een vestingstad was (circa 1180-1876) is derhalve niet groot. Niettemin is binnen het plangebied een aantal cultuurhistorisch waardevolle bouwwerken aanwezig. Door de ondertunneling en de voorgenomen herinrichting wordt geen van deze bouwkundige elementen aangetast of vernietigd. Wel moet rekening gehouden worden met de (tijdelijke) aantasting van muurwerken (Onze Lieve Vrouwe van Lourdeskerk). Het plangebied wordt doorkruist door de Akersteenweg en de *Grande Route* (Scharnerweg, Bergerstraat). Deze routes hebben zowel historisch ruimtelijke, cultuurhistorische en situationele waarde.

Er staan binnen het plangebied van de A2 veel bomen, die geplant zijn bij de aanleg van de President Rooseveltlaan – Koningsplein – Oranjeplein in de jaren '50 en '60 van de vorige eeuw. De meeste van deze bomen zullen verdwijnen als gevolg van de ondertunneling van de A2.

Archeologie & Monumenten

Na de realisatie van de tunnel zal het maaiveld opnieuw worden ingericht, waarbij veel aandacht is voor groen en bomen. De ondertunneling van de A2 en de aanleg van de Groene Loper zullen doorgaans een opwaardering van de directe omgeving van de waardevolle cultuurhistorische elementen tot gevolg hebben. De elementen komen daardoor beter tot hun recht.

Figuur 13. Cultureel erfgoed en monumenten binnen de Tunneltraverse

Archeologie & Monumenten

5.3.1.2 Maastrichts Erfgoed

A. Waardevolle cultuurhistorische elementen

Bevrijdingsmonument Koningsplein

Uit 1952 stammend monument op het Koningsplein naar een ontwerp van Charles Eyck. Het betreft een beeldengroep bestaande uit acht feestvierende mensenfiguren.

Op de sokkel zijn versieringen aangebracht. In reliëf worden afgebeeld: een blad, bloemranken, een ster, een haan, een Franse lelie en een klimmende leeuw. Voor het gedenkteken is een bronzen schaal aangebracht voor het ontsteken van het bevrijdingsvuur.

Het monument blijft gehandhaafd.

B. Dominante panden

Levensschool Pater Forti, ontwerp Th. Boosten

Kolonel Millerstraat 65. De uit 1953 stammende school is ontworpen door Th. Boosten. In de **blauwe levensschool** van Pater Forti werden de werkende jongeren onderwezen in de levenskunst. Het is een hoogtepunt in het werk van T. Boosten.

De nevenstelling van het hoofdvolume met klaslokalen en de schijf met dienende ruimten en trappenhuis zijn letterlijk los gehouden en vervolgens weer verbonden door drie loshangende korte loopbruggen. De oorspronkelijk volledig transparante gymzaal toont zijn heldere constructie van betonnen portalen afgedekt met een tonschaal.

Analoog hiermee zijn de laagbouw met kleedkamers en de voorbouw met personeelsruimten eveneens afgedekt met betonnen tonschalen in een kleinere overspanning, die meer decoratief dan constructief is. De tonschalen zijn geprefabriceerd bij de toenmalige Maastrichtse betonfabriek 'de Welvaart'.

De uit 1953 stammende school blijft behouden. Een nieuwe verbindingsweg wordt nabij de school aangelegd (ruimtebeslag). Daar staat tegenover dat de school door middel van een verbindinggebouw zal worden geschakeld met het nieuw te bouwen vastgoed, en zo uit zijn huidige betrekkelijk geïsoleerde ligging wordt gehaald.

5.3.1.3 Rijksmonumenten

Gemeenteflat, ontwerp F. Dingemans

Koningsplein 101-117. Rijksmonument. Het markante flatgebouw is in de jaren 1948-1950 in opdracht van de gemeente gebouwd door architect Dingemans in een tijd van grote woningnood. De woningen waren bedoeld voor 'onvolledige gezinnen'. Daarmee werden oudere echtparen en alleenstaanden bedoeld.

De flat was de eerste hoogbouw in de stad. Het gebouw wordt als een toonbeeld van de wederopbouw beschouwd en als een mijlpaal in de ontwikkeling van de volkshuisvesting. De flat aan het Koningsplein 101-117 wordt gehandhaafd en gerenoveerd.

Archeologie & Monumenten

5.3.2 Cultureel Erfgoed en Monumenten buiten het Plangebied

5.3.2.1 Maastrichts Erfgoed

1. Sint Johannes Berchmansschool (Jongensschool), ontwerp F.P.J. Peutz

Burgemeester Van Oppenstraat 110. Nominatie voor Maastrichts Erfgoed. Uit 1949 stammende school. Het pand is van regionaal belang en heeft een positieve waardering vanwege de architectuurhistorie, cultuurhistorie vanwege de ontwikkeling van het schoolgebouw in de 20e eeuw, stijlkunde, gaafheid en zeldzaamheid. Bovendien is het pand bijzonder vanwege het materiaalgebruik van de ruwe Kunradersteen en een prefab-betonconstructie. Typologisch is het pand van belang vanwege de ontwikkeling van het schoolgebouw.

De school blijft behouden, en krijgt in de nieuwe situatie een meer prominente plaats. De school grenst aan het plangebied.

2. Torenflat, ontwerp G. Holt

Oranjeplein 200 t/m 274. De flat is gebouwd in het jaar 1958 naar een ontwerp van architect G. Holt. Het is een van de weinige woontorens in Maastricht. De positie en de hoogte van deze toren zijn zorgvuldig bepaald in een poging de leegte van het dubbelplein te kunnen beheersen.

De flat grenst aan het plangebied.

5.3.2.2 Rijksmonumenten

1. Kerk Onze Lieve Vrouwe van Lourdes, ontwerp F.P.J. Peutz

Pres. Rooseveltlaan 211. Rijksmonument. Uit 1936 stammende kerk. De mergelmuur rond het plein van de kerk zal tijdelijk moeten worden verwijderd. Na afloop van de werkzaamheden zal deze muur weer worden teruggeplaatst. Door de aanleg van de Parklaan wordt de kerk beter ingepast.

2. St. Theresiaschool, ontwerp F.P.J. Peutz

Pres. Rooseveltlaan 213. Rijksmonument. De school behoort tot het type van de semiopenluchtscholen, en is in 1930 gebouwd in een traditionele, door het functionalisme beïnvloede trant. Het ontwerp is van architect F.P.J. Peutz te Heerlen, in opdracht van het Schoolbestuur Onze-Lieve-Vrouw van Lourdes. De aangebouwde westvleugel dwars op de achtergevel van het entreevolume en de brandtrappen aan de oost- en zuidgevel zijn uitgesloten van bescherming. De school blijft gehandhaafd. Door de aanleg van de Parklaan wordt de school beter ingepast. De school grenst aan het plangebied.

3. Schakelstation en dienstwoning, ontwerp A. Boosten

Pres. Rooseveltlaan 215-217. Rijksmonument. Gebouwd in 1921 in een traditionele, door het expressionisme beïnvloede stijl, in opdracht van de Staatsmijnen, naar een ontwerp van architect A.J.N. Boosten te Maastricht. De capaciteit van het schakelstation is na 1921 éénmaal vergroot. Het schakelstation grenst aan het plangebied en blijft behouden.

5.3.3 Conclusies

Bij het ontwikkelen van vastgoed in het plangebied wordt expliciet aandacht besteed aan een goede inpassing van dit erfgoed. Tevens worden de bestaande cultuurhistorische waarden beschermd in de verbeelding en de planregels van dit Bestemmingsplan.

6 Conclusies

6.1 Archeologie

Reeds bekende archeologische waarden, monumenten of in het kader van het project A2 Passage Maastricht bij vooronderzoek aangetroffen en door het bevoegde gezag middels een selectiebesluit behoudenswaardig verklaarde vindplaatsen, dienen behouden te worden. Het uitgangspunt is dit te doen middels behoud *in situ*. Indien duurzaam behoud *in situ* niet mogelijk is, dan dienen deze waarden conform de KNA door middel van een opgraving of archeologische begeleiding *ex situ* te worden behouden. In het project A2 Passage Maastricht is behoud *in situ* niet meer mogelijk zonder aanpassingen van het plan.

Indien in de planvorming het voornemen komt om grond te roeren of te belasten, dan dient in die zones die door het bevoegde gezag zijn aangemerkt, een inventariserend veldonderzoek (IVO) plaats te vinden om de eventueel aanwezige waarden vast te stellen. Nieuwe vindplaatsen door het bevoegde gezag als behoudenswaardig aangemerkt en tevens op basis van het Wetenschappelijk Onderzoekskader (WOK) geselecteerd, worden conform de KNA behouden.

Indien tijdens de uitvoer van de werkzaamheden behoudenswaardige archeologie wordt aangetroffen in gebieden die reeds volledig zijn onderzocht of omwille van andere redenen vrijgegeven, dan gelden de bepalingen zoals genoemd in de Monumentenwet 1988 artikel 53. Uitvoer van de werkzaamheden dient plaats te vinden volgens een protocol 'toevalsvondsten', dat voorafgaande aan de werkzaamheden dient te worden opgesteld. De behandeling van de toevalsvondsten volgens het protocol behoort integraal tot de uit te voeren werkzaamheden.

6.2 Cultureel Erfgoed & Monumenten

Over het algemeen kan worden gesteld dat de voorgenomen ontwikkelingen in het plangebied een positieve invloed op het gebouwde erfgoed zullen doen gelden. Geen van de bouwkundige elementen zal permanent worden aangetast of vernietigd. Wel moet rekening gehouden met tijdelijke aantasting, met name in het geval van muurwerken en erfscheidingen.

Archeologie & Monumenten

7 Bronnen

Brokke, A.J. 2008. Avenue2. Maastricht rolt de loper uit. Voorstudie Archeologie. Einde dialoogronde III.

Dijk, van, X.C.C. 2007..Project A2 te Maastricht, Gemeente Maastricht. Archeologisch vooronderzoek: een inventariserend veldonderzoek, karterende fase. RAAP-Rapport 1530 Amsterdam.

Haaster, van, H. 2005. BIAxiaal 246. Pollenonderzoek aan vier monsters uit grondboringen in het tracé van de A2 bij Maastricht. Zaandam.

Hessing, W.A.M., Sueur, C., Quadflieg, B.I., Schrijvers, R., Verschoor, C. & Visser, C.A. 2008.. Wetenschappelijk kader voor het archeologisch onderzoek in het A2-Project, gemeenten Maastricht en Meerssen. Vestigia V410 Amersfoort.

Meurkens, L., Heunks, E & Van Wijk, I.M. 2009. Bewoning, infrastructuur en begraving van ijzertijd tot middeleeuwen in het toekomstige tracé van de A2 Passage bij Maastricht. Een Inventariserend Veld Onderzoek door middel van proefsleuven. Archol rapport 120 Leiden.

Meurkens, L. & van Wijk, I.M. 2008. Inventariserend VeldOnderzoek (IVO) Maastricht-Passage A2. Evaluatierapport. Archol Leiden.

Meurkens, L., Heunks, E. & van Wijk, I.M. (red.). 2009. Bewoning, infrastructuur en begraving van ijzertijd tot middeleeuwen in het toekomstige tracé van de A2 Passage bij Maastricht. Een Inventariserend Veld Onderzoek door middel van proefsleuven. Archol Leiden.

Nales, T., Willems, J.M.J., Smits, E.R.A., Gruben, R.J.W.M. & Kwakkel, D.M. 2005. BAAC-rapport 05.195. A2-Passage Maastricht / Ruimte rond de A2. Inventariserend Archeologisch en Cultuurhistorisch Bureauonderzoek. 's-Hertogenbosch.